

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ W KATOWICACH 2025/2026

OFERTA
EDUKACYJNA
ODDZIAŁOWEGO
BIURA
EDUKACJI
NARODOWEJ

Oferta edukacyjna Oddziałowego Biura Edukacji Narodowej Instytutu Pamięci Narodowej w Katowicach 2025/2026

Spis treści:

Niezbędnik	3
Przystanki Historia	
• Przystanek Historia – Centrum Edukacyjne IPN w Katowicach im. Henryka Sławika	4
• Henryk Sławik (1894–1944)	5
• Przystanek Historia – Centrum Edukacyjne IPN im. Gen. Janusza Gąsiorowskiego w Częstochowie	6
• Gen. Janusz Gąsiorowski (1888–1949)	7
Strona internetowa edukacja.ipn.gov.pl	8
Profile w mediach społecznościowych	9
Szkolenia dla nauczycieli	10
Materiały dydaktyczne	11
Konkursy i projekty	22
Czwartki z historią	29
Lekcje i warsztaty	30
Rajdy i zajęcia terenowe	34
Archiwum Historii Mówionej	37
Wystawy	38
• Wystawy plenerowe	39
• Wystawy przeznaczone do prezentacji we wnętrzach	47
Oferta wydawnicza	65
Czasypismo	68

Lekcja w jednej ze szkół
w Katowicach, lata 30. XX w.
Fotografia ze zbiorów Muzeum
Śląskiego w Katowicach

Oferta edukacyjna Oddziałowego Biura Edukacji Narodowej Instytutu Pamięci Narodowej w Katowicach skierowana jest do uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Obowiązuje od września 2025 r. do końca sierpnia 2026 r.

Zgłoszeń do projektów edukacyjnych, konkursów i na lekcje z historii najnowszej można dokonywać drogą telefoniczną lub mailową od września 2025 r. Decyduje kolejność zgłoszeń. Zajęcia w trybie stacjonarnym odbywają się w Przystanku Historia – Centrum Edukacyjnym IPN w Katowicach im. Henryka Sławika oraz w Przystanku Historia – Centrum Edukacyjnym IPN im. Gen. Janusza Gąsiorowskiego w Częstochowie (za wyjątkiem zajęć prowadzonych w terenie).

Przystanki Historia są przystosowane dla osób z niepełnosprawnościami.

Każda grupa jest zobowiązana do przyjscia 15 minut przed rozpoczęciem zajęć. Jeśli grupa spóźni się więcej niż 15 minut, edukator IPN ma prawo odwołać zajęcia lub je znacznie skrócić.

Lekcje z historii najnowszej trwają 90 minut i są przeznaczone dla grup liczących nie więcej niż 30 osób.

Nauczyciel jest obecny na zajęciach i odpowiada za dyscyplinę w grupie.

Zajęcia są nieodpłatne.

Przystanek Historia – Centrum Edukacyjne IPN w Katowicach im. Henryka Sławika

Strefa edukacyjna Instytutu Pamięci Narodowej położona jest w sąsiedztwie rynku w centrum Katowic. Znajduje się w zabytkowej kamienicy przy ul. św. Jana 10, która we wrześniu 2017 r. stała się siedzibą Oddziałowego Biura Edukacji Narodowej IPN w Katowicach. Jest to miejsce rozwijania zainteresowań dla pasjonatów historii, uczniów, studentów, naukowców czy świadków minionych wydarzeń. W pomieszczeniach Przystanku Historia odbywają się zajęcia edukacyjne, prezentowane są wystawy, filmy dokumentalne, a także książki i gry wydane przez IPN oraz inne ośrodki naukowe i edukacyjne. Organizowane są również cykliczne spotkania z najnowszą historią Polski w tle, konferencje naukowe i popularnonaukowe oraz inne ciekawe inicjatywy.

Zapraszamy do udziału w różnorodnych przedsięwzięciach, o których informujemy m.in. na naszych stronach internetowych oraz w mediach społecznościowych.

Kontakt:

Przystanek Historia
Centrum Edukacyjne
IPN w Katowicach
im. Henryka Sławika,
ul. św. Jana 10, III piętro
tel. 32/ 207 07 00

UWAGA!

Adres do korespondencji:
Oddziałowe Biuro
Edukacji Narodowej IPN
w Katowicach,
ul. Józefowska 102,
40-145 Katowice

Henryk Sławik (1894–1944)

Urodził się w Szerokiej na Górnym Śląsku w wielodzietnej rodzinie chłopskiej. Ukończył jedynie niemiecką szkołę ludową, a rozległą wiedzę zdobył samodzielnie. Pracował jako robotnik w różnych zawodach, przeważnie na emigracji. W 1912 r. wstąpił do Polskiej Partii Socjalistycznej zaboru pruskiego. Jako poddany cesarza niemieckiego walczył w I wojnie światowej. Był współpracownikiem, później redaktorem odpowiedzialnym, a następnie wydawcą i redaktorem naczelnym „Gazety Robotniczej” – organu prasowego PPS na Górnym Śląsku oraz prezesem górnośląskiego Zarządu Związku Młodzieży Robotniczej „Siła”. Jako radny Katowic pracował m.in. w komisji rozdzielającej pomoc najbiedniejszym, odpowiadając za opiekę społeczną i ubezpieczenia. Znalazł się w przygotowanej przez Urząd Kryminalny Policji Rzeszy „Sonderfahndungsbuch Polen” czyli „Specjalnej Księdze Gończej dla Polski”, zawierającej listę osób, które ze względu na swą działalność społeczno-polityczną miały być zatrzymane zaraz po wkroczeniu hitlerowców.

We wrześniu 1939 r. Henryk Sławik przekroczył polską granicę. Na Węgrzech rozpoczął współpracę z Józefem Antallem – urzędnikiem węgierskiego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych organizującym opiekę nad polskimi uchodźcami – z inicjatywy którego w latach 1940–1944 pełnił funkcję prezesa Komitetu Obywatelskiego do Spraw Opieki nad Polskimi Uchodźcami na Węgrzech. Pokonując wiele przeszkód, z wielkim poświęceniem organizował pomoc dla ofiar wojny. Dzięki temu uchodźcy mieszkali w dobrych warunkach, mieli zapewnioną opiekę lekarską, wyżywienie, zasiłki, mogli się kształcić w organizowanych dla dzieci i młodzieży szkołach, czytać polską prasę i książki oraz uczestniczyć w życiu kulturalnym. Zajmował się także organizowaniem fałszywych dokumentów przy-

byłym na Węgry polskim Żydom. W lipcu 1944 r. Sławik i Antall zostali aresztowani przez Niemców i poddani konfrontacji. Sławik wziął całą odpowiedzialność na siebie, zaprzeczył udziałowi Antalla w nielegalnej działalności i w ten sposób uratował mu życie. Wraz z najbliższymi współpracownikami z Komitetu Obywatelskiego trafił do obozu w Mauthausen, gdzie zginął 23 sierpnia 1944 r. Według szacunków Komitet wraz z pomocą Węgrów przyczynił się do uratowania co najmniej 5 tys. polskich Żydów. Za tę działalność Henryk Sławik w 1990 r. został uhonorowany pośmiertnie tytułem Sprawiedliwego Wśród Narodów Świata.

W 2010 r. został odznaczony Orderem Orła Białego.

Henryk Sławik.
Fotografia ze zbiorów
Wojskowego Biura
Historycznego

Przystanek Historia – Centrum Edukacyjne IPN im. Gen. Janusza Gąsiorowskiego w Częstochowie

Kontakt:

Przystanek Historia – Centrum
Edukacyjne IPN im. Gen. Janusza
Gąsiorowskiego w Częstochowie,
al. Najświętszej Maryi Panny 52,
42-217 Częstochowa
tel. 34/ 370 70 17

Przystanek Historia – Centrum Edukacyjne IPN im. Gen. Janusza Gąsiorowskiego w Częstochowie to miejsce rozwijania zainteresowań dla pasjonatów historii, uczniów, studentów, naukowców czy świadków minionych wydarzeń. W jego pomieszczeniach odbywają się zajęcia edukacyjne, konferencje naukowe i popularnonaukowe, spotkania autorskie i tematyczne oraz wydarzenia rocznicowe. Ponadto są tam prezentowane najnowsze książki i gry wydawane przez IPN, a także organizowane pokazy filmów dokumentalnych oraz wiele innych inicjatyw popularyzujących historię Polski.

Patronem częstochowskiego Przystanku Historia IPN jest gen. bryg. Janusz Gąsiorowski, postać wybitnie zasłużona dla państwa polskiego i jego niepodległości, m.in. jako działacz niepodległościowy, dowódca wojskowy, teoretyk wojskowości, bibliograf i historyk (szerszy biogram poniżej). Ciekawostkę może stanowić fakt, że w odległości około stu metrów od siedziby Przystanku Historia znajduje się budynek dawnego dowództwa częstochowskiej 7. Dywizji Piechoty, w którym w latach 1935–1939 gen. Gąsiorowski na co dzień przebywał i pracował jako dowódca dywizji.

**Uroczyste otwarcie placówki miało miejsce
4 marca 2021 r.**

Gen. Janusz Gąsiorowski (1889–1949)

Generał brygady, działacz niepodległościowy, legionista, pionier badań nad polską bibliografią wojskową, szef Sztabu Głównego Wojska Polskiego, dowódca 7 Dywizji Piechoty.

Od 1910 r. był instruktorem, wychowawcą oraz komendantem krakowskiego oddziału Armii Polskiej i Polskich Drużyn Strzeleckich, a także członkiem Komendy Naczelnej PDS. W grudniu 1916 r. wstąpił do Polskiej Organizacji Wojskowej, wchodząc następnie w skład Komendy Naczelnej POW.

Od 1918 r. w Wojsku Polskim. Uczestniczył w wojnie polsko-bolszewickiej, m.in. dowodząc 3 Pułkiem Artylerii Polowej. W okresie 1921–1931 pełnił szereg najważniejszych funkcji sztabowych w strukturach WP. Był autorem regulaminów i instrukcji wojskowych oraz publikacji naukowych z zakresu bibliografii wojskowej, psychologii pola walki, a także historii powstania styczniowego.

W latach 1931–1935 pełnił funkcję szefa Sztabu Głównego WP. W latach 1935–1939 był ostatnim dowódcą częstochowskiej 7 Dywizji Piechoty, którą dowodził w czasie ciężkich zmagani w rejonie Częstochowy we wrześniu 1939 r. Dostał się do niewoli niemieckiej. Przebywał m.in. w Oflagu VII A w Murnau. Po wojnie pozostał na emigracji, angażując się w działalność naukową i patriotyczną.

Odznaczony wieloma polskimi i zagranicznymi odznaczeniami, w tym m.in. Krzyżem Srebrnym Orderu Wojennego Virtuti Militari, Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski, Krzyżem Niepodległości, dwukrotnie Krzyżem Walecznych oraz francuskim Orderem Narodowym Legii Honorowej II klasy.

Gen. Janusz Gąsiorowski.
Fotografia ze zbiorów NAC

Strona internetowa edukacja.ipn.gov.pl

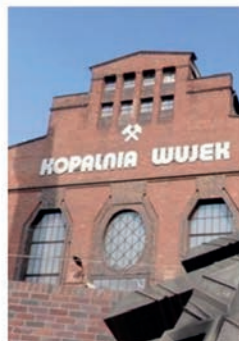
Na stronie internetowej Biura Edukacji Narodowej Instytutu Pamięci Narodowej znajduje się kompletna, ogólnopolska oferta edukacyjna skierowana do nauczycieli i uczniów. Dane umieszczane na portalu są stale aktualizowane. Informacje na temat edukacyjnych projektów

regionalnych, prowadzonych przez poszczególne oddziały, w tym Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN w Katowicach, znajdują się w poszczególnych zakładkach strony.

Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN w Katowicach swoje działania prowadzi na obszarze województwa śląskiego, obejmującego zachodnią część historycznego Górnego Śląska, polską część Śląska Cieszyńskiego, ziemię częstochowską, a także Zagłębie Dąbrowskie z miastem Jaworzniem i Żywiecczyną, historycznie należące do Małopolski. Jest to teren o bogatej, różnorodnej, a zarazem bardzo skomplikowanej historii. Już od wieków konfrontowały się tu interesy polskie, niemieckie i czeskie. Ze względu na szczególną historię i specyfikę regionu OBEN IPN w Katowicach specjalizuje się w takich tematach, jak: upamiętnienie historii trzech powstań śląskich i plebiscytu górnośląskiego czy Tragedii Górnośląskiej – deportacji ludności Górnego Śląska do pracy przymusowej w ZSRR po wkroczeniu tu Armii Czerwonej w 1945 r.

Informacje na temat działalności Oddziałowego Biura Edukacji Narodowej IPN w Katowicach, aktualności dotyczące bieżących projektów oraz wydawanych materiałów edukacyjnych, a także relacje z wydarzeń zamieszczane są na stronie internetowej edukacja.ipn.gov.pl/edu/oben/katowice

Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej w Katowicach

Oddział Biura Edukacji Narodowej w Katowicach swoje działania prowadzi na obszarze województwa śląskiego, obejmującego zachodnią część historycznego Górnego Śląska, polską część Śląska Cieszyńskiego, ziemię częstochowską, a także Zagłębie Dąbrowskie z miastem Jaworzniem i Żywiecczyną, historycznie należące do Małopolski. Jest to teren o bogatej, różnorodnej, a zarazem bardzo skomplikowanej historii. Już od wieków konfrontowały się tu interesy polskie, niemieckie i czeskie.

Ze względu na szczególną historię i specyfikę regionu OBEN IPN w Katowicach specjalizuje się w takich tematach, jak: upamiętnienie historii trzech powstań śląskich i plebiscytu górnośląskiego czy Tragedii Górnośląskiej – deportacji ludności Górnego Śląska do pracy przymusowej w ZSRR po wkroczeniu tu Armii Czerwonej w 1945 r.

Pliki do pobrania

Oferta edukacyjna OBEN Katowice 2020/2021 (pdf, 429 MB)
11.09.2020 08:03

Przegląd Historii i Kluby Historyczne

Lekcje i warsztaty

Projekty filmowe i multimedialne

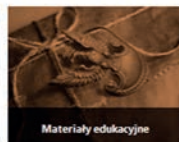
Rajdy i zajęcia terenowe

Konkursy i projekty

Szkolenia dla nauczycieli

Materiały edukacyjne

Wystawy w regionie

Profil w mediach społecznościowych

Zapraszamy na profile Przystanków Historia – Centrów Edukacyjnych IPN w Katowicach i Częstochowie, prowadzone w mediach społecznościowych, gdzie prezentujemy działalność Oddziałowego Biura Edukacji Narodowej IPN w Katowicach. Zamieszczamy tam informacje o wydarzeniach odbywających się w Przystankach Historia, w tym zapowiedzi, relacje i fotoreportaże z odbytych imprez, a także informacje o realizowanych konkursach, projektach edukacyjnych, proponowanych lekcjach i wykładach, spotkaniach z naukowcami i edukatorami, promocjach książek historycznych. Informujemy także o wydarzeniach poza Przystankami Historia, w których biorą udział pracownicy OBEN, prezentując ofertę edukacyjną oraz materiały dydaktyczne.

Strefa edukacyjna „Walka o granice 1918-1921” podczas Wielkopolskiego Kongresu Pamięci Narodowej w Poznaniu, czerwiec 2024 r.
Fot. Krzysztof Łojko / IPN

Przystanek Historia
– Centrum Edukacyjne IPN w Katowicach
im. Henryka Sławika
facebook.com/PrzystanekHistoriaKatowice

Przystanek Historia
– Centrum Edukacyjne IPN
im. Gen. Janusza Gąsiorowskiego w Częstochowie
facebook.com/przystanekipnczestochowa

Zapraszamy również na profil społecznościowy Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej w Katowicach, gdzie można przeczytać o działalności IPN na terenie województwa śląskiego
facebook.com/ipnkatowice

Szkolenia dla nauczycieli

Kontakt::

Zbigniew Gołasz

32/ 207 07 07

zbigniew.golasz@ipn.gov.pl

Cykl warsztatów dla nauczycieli: Czas przełomów – Górny Śląsk w XX wieku

1945. Rok ostatni – rok pierwszy na Górnym Śląsku (listopad 2025)

1956. Stalinizm i destalinizacja w województwie śląskim/katowickim (styczeń 2026)

1981. Grudniowy wstał świt, nie wiedział nikt nic... Stan wojenny w województwie katowickim (marzec 2026)

Rok 1921. Geneza i konsekwencje (maj 2026)

Podczas warsztatów nauczyciele będą mieli możliwość zapoznania się z najnowszymi ustaleniami i projektami badawczymi oraz publikacjami dotyczącymi zagadnień m.in. pracowników Biura Badań Historycznych IPN. Zaprezentowane zostaną również materiały edukacyjne (teki i scenariusze lekcji) oraz źródła. Po zakończeniu cyklu uczestnicy otrzymają certyfikaty ukończenia I edycji warsztatów

„Historia w kolorach”

Kontakt::

Ewelina Małachowska

32/ 207 07 14

ewelina.malachowska@ipn.gov.pl

Szkolenie dla pedagogów przedszkolnych i nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej „Historia w kolorach” to projekt edukacyjny IPN, którego celem jest przybliżenie najmłodszym w atrakcyjnej i przystępnej formie polskich symboli narodowych – herbu, flagi i hymnu. W ramach szkolenia uczestnicy mają okazję zapoznać się z krótkim filmem animowanym „Polak Mały”, grą edukacyjną pod tym samym tytułem oraz scenariuszami zajęć dostosowanymi do różnych grup wiekowych.

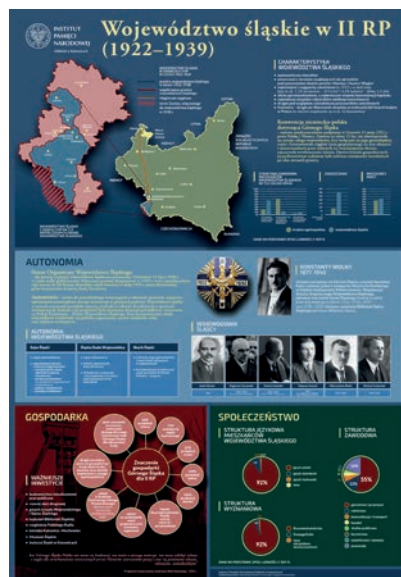
Szkolenie odbywa się dla grupy nie mniejszej niż 15 osób. Czas trwania zajęć to około 1,5 h.

Materiały dydaktyczne

Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN w Katowicach przygotowuje i wydaje materiały edukacyjne i popularnonaukowe, przeznaczone dla nauczycieli, uczniów oraz osób zainteresowanych poznaniem historii Górnego Śląska. Wśród naszych propozycji znajdują się materiały gotowe do wykorzystania w trakcie lekcji szkolnych oraz do samodzielnej lektury. Bezpłatne wersje drukowane wybranych wydawnictw i pomocy dydaktycznych można odebrać w **Przystanku Historia – Centrum Edukacyjnym w Katowicach im. Henryka Sławika** oraz w **Przystanku Historia – Centrum Edukacyjnym IPN im. Gen. Janusza Gąsiorowskiego w Częstochowie** po uprzednim kontakcie telefonicznym i do wyczerpania nakładu. Wersje cyfrowe dostępne są do pobrania ze strony edukacja.ipn.gov.pl

Infografiki

Infografiki mają na celu w prosty i czytelny sposób przedstawić podstawowe informacje dotyczące historii Górnego Śląska w różnych okresach.

W ramach projektu ukazały się:

- I Powstanie Śląskie. Geneza. Przebieg. Skutki
- II Powstanie Śląskie. Geneza. Przebieg. Skutki
- Plebiscyt na Górnym Śląsku
- III Powstanie Śląskie. Geneza. Przebieg. Skutki
- Województwo śląskie w II RP (1922–1939)
- Deportacje Górnoszlązaków do ZSRR w 1945 r.

Infografiki dostępne są w wersji drukowanej w formacie B1 oraz jako pliki cyfrowe do pobrania ze strony internetowej edukacja.ipn.gov.pl z zakładki: Materiały edukacyjne

Wystawy elementarne

Celem projektu „Wystawy elementarne IPN” jest przygotowanie wystaw planszowych, których narracja skupiona jest na najważniejszych wydarzeniach z historii Polski w XX w. Wystawy udostępnione są w internecie w formie plików pdf do pobrania i samodzielnego wydrukowania w dwóch formatach: A5 i B1. Uprzeżmie prosimy o zwrotną informację i dokumentację zdjęciową wydarzeń i miejsc, w których zostały wykorzystane (na adres weronika.kubiak@ipn.gov.pl). Zebrane informacje umieścimy na stronie IPN.

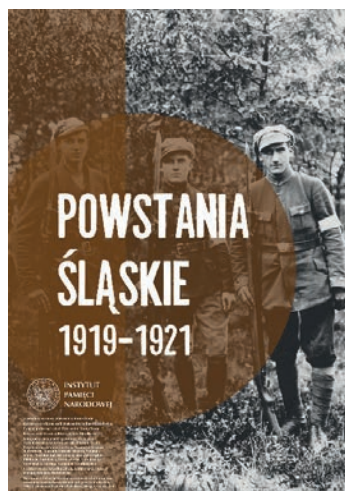
Wybrane wystawy elementarne ogólnopolskie:

- Polskie symbole narodowe
- Kresy – Ziemie Wschodnie Rzeczypospolitej
- Polski wysiłek zbrojny w I wojnie światowej 1914–1918
- Powstanie Wielkopolskie 1918–1919
- Wojna z bolszewikami. Bitwa Warszawska 1920
- Traktat Ryski 1921 **PL/EN/ROS/UA/BY**
- Wojsko polskie i jego tradycje 1918–1939
- Operacja polska NKWD 1937–1938 **PL/EN**
- Zbrodnia nieukarana – łagry sowieckie
- Złamanie szyfru Enigmy
- Wrzesień 1939. Polska wobec niemieckiej i sowieckiej agresji **PL/EN**
- Polski wysiłek zbrojny w II wojnie światowej
- Polscy robotnicy przymusowi w Niemczech 1939–1945
- Zbrodnie niemieckie i sowieckie na Polakach 1939–1945
- Zbrodnia Katyńska 1940. Zagłada polskich elit **PL/EN/UA/ES/FR**
- Polacy w bitwie o Wielką Brytanię
- Cichociemni
- Powstanie Warszawskie 1944 Bitwa o Polskę **PL/EN**
- Polskie Państwo Podziemne **PL/EN**
- Armia Krajowa
- Polacy ratujący Żydów w czasie II wojny światowej **PL/EN/SK**
- Akcja „Reinhardt” 1942–1943
- Zagłada Żydów europejskich **PL/EN**
- Niemieckie obozy zagłady
- FKL Ravensbrück. Obóz koncentracyjny dla kobiet 1939–1945
- Sąsiedzka krew. Ludobójstwo wołyńsko-galicyskie 1943–1945 **PL/EN**
- Żołnierze Wyklęci. Podziemie niepodległościowe 1944–1963 **PL/EN**
- Stalinizm w Polsce
- Poznański Czerwiec 1956
- Walka o duszę narodu. Wokół Obchodów Milenium i Tysiąclecia 1956–1966/1967 **PL/EN**
- Marzec '68
- Bunt robotników. Grudzień '70 – luty '71
- Krok ku wolności. Protesty robotnicze w czerwcu 1976 r.
- Przełom. Sierpień 1980 i „Solidarność” **PL/EN**
- Stan wojenny 1981–1983 **PL/EN**
- Koniec PRL – rok 1989
- Prezydenci RP na Uchodźstwie 1939–1990

Wystawy elementarne regionalne:

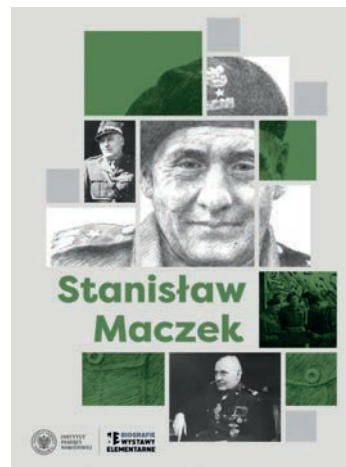
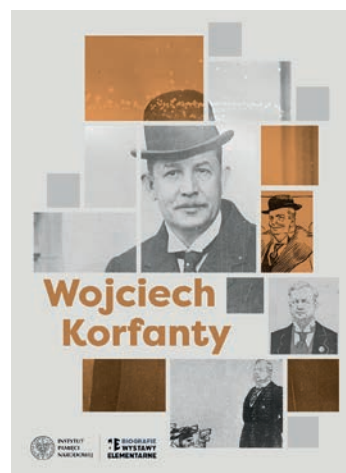
- Policja Województwa Śląskiego w II RP
- Powstania śląskie 1919–1921 **PL/EN**
- Tragedia Górnosłaska 1945

Baza wystaw jest stale rozbudowywana. Aktualny spis oraz pliki do pobrania znajdują się na stronie internetowej edukacja.ipn.gov.pl w zakładce: Wystawy

Biograficzne wystawy elementarne:

Celem projektu „elementarnych biografii” jest przygotowanie wystaw o postaciach ważnych dla polskiej historii. Wystawy udostępnione są w internecie w formie plików pdf do pobrania i samodzielnego wydrukowania, w dwóch formatach: A3 i B1. Uprzejmie prosimy o zwrotną informację i dokumentację zdjęciową wydarzeń i miejsc, w których zostały wykorzystane (na adres weronika.kubiak@ipn.gov.pl). Zebrane informacje umieścimy na stronie IPN.

- Wojciech Korfanty
- Franciszek Blachnicki
- Józef Dowbor-Muśnicki
- Stanisław Maczek
- Janusz Kusociński
- Wincenty Witos
- Lucjan Żeligowski
- Wacław Felczak
- Stefan Rowecki „Grot”
- Tadeusz Bór-Komorowski
- Ryszard Kukliński
- Leopold Okulicki
- August Emil Fieldorf
- Władysław Sikorski
- Michał Tokarzewski-Karaszewicz
- Władysław Liniarski „Mścislaw”
- Stanisław Sosabowski
- Łukasz Ciepliński
- Józef Haller
- Św. Maksymilian Maria Kolbe
- Ignacy Paderewski
- Witold Pilecki
- Roman Dmowski
- Józef Piłsudski
- Marian Rejewski
- Jan Rodowicz „Anoda”
- Danuta Siedzikówna „Inka”
- Stefan Wyszyński
- Mariusz Zaruski
- Ks. Józef Waląg
- Kazimierz Sosnkowski
- Jan Piwnik „Ponury”
- Juliusz Bursche
- Bolesław Wieniawa-Długoszowski
- Janusz Korczak
- Zofia Sokolnicka
- Zofia Kossak (-Szczucka, -Szatkowska)

Baza wystaw jest stale rozbudowywana. Aktualny spis oraz pliki do pobrania znajdują się na stronie internetowej edukacja.ipn.gov.pl w zakładce: Wystawy

Teki edukacyjne

Teki edukacyjne przygotowywane przez Biuro Edukacji Narodowej IPN stanowią pomoc dydaktyczną dla nauczycieli historii i innych przedmiotów humanistycznych na wszystkich poziomach nauczania. Na każdą tekę składają się: karty źródłowe (zdjęcia, dokumenty, plakaty itp.), materiały dla ucznia oraz materiały dla nauczyciela.

W 2022 r. ukazała się w wersji elektronicznej teka przygotowana przez Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN w Katowicach o tematyce ogólnopolskiej „**Stan wojenny 1981–1983**”, która podobnie jak wydana rok wcześniej teka „**Deportacje Górnoszlazaków do ZSRS w 1945 roku**” jest do pobrania ze strony internetowej edukacja.ipn.gov.pl

Wersja papierowa teki o deportacjach jest dostępna bezpłatnie w Przystanku Historia – Centrum Edukacyjnym IPN w Katowicach.

Materiały edukacyjne do wystaw elementarnych

„Materiały...” są wydawnictwem wzbogacającym merytorycznie plansze wystaw elementarnych oraz ułatwiającym samodzielne zbudowanie lekcji poświęconej danej tematyce. Oprócz treści i ikonografii ekspozycji, zawierają moduły „Strefa edukacji”, pozwalające na łatwiejsze przygotowanie się do omówienia danej części wystawy w czasie zajęć z młodzieżą. Informacje w nich zawarte umożliwiają uporządkowanie toku narracji w oparciu o najważniejsze zagadnienia oraz pozwalają rozszerzyć i wzbogacić przekaz bez konieczności sięgania po dodatkowe opracowania. Na końcu każdej broszury umieszczono „Moduł edukacyjny”, będący propozycją rekapitulacji materiału zawartego w wystawie. Składa się on z ćwiczeń dla ucznia o zróżnicowanym stopniu trudności, gotowych do wykorzystania w trakcie zajęć, tekstów źródłowych oraz materiałów dodatkowych np. spisu najnowszych publikacji poświęconych tematyce.

„Materiały...” do wybranych wystaw elementarnych IPN dostępne są w wersji cyfrowej do pobrania ze strony internetowej edukacja.ipn.gov.pl z zakładki: Materiały edukacyjne

„Materiały...” do wystaw elementarnych opracowanych przez Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN w Katowicach: „Powstania śląskie 1919–1921”, „Policja Województwa Śląskiego w II RP”, „FKL Ravensbrück – obóz koncentracyjny dla kobiet 1939–1945” i „Stan wojenny 1981–1983” zostały wydane drukiem i są dostępne bezpłatnie w Przystanku Historia – Centrum Edukacyjnym IPN w Katowicach (do wyczerpania nakładu).

POKOLORUJ HISTORIĘ

Górny Śląsk
w czasie powstań śląskich

Kolorowanka
dla dzieci

Kolorowanka dla dzieci „Pokoloruj historię. Górny Śląsk w czasie powstań śląskich”

Kolorowanka edukacyjna „Pokoloruj historię. Górny Śląsk w czasie powstań śląskich” powstała z myślą o przedszkolakach i uczniach klas I-III, którzy dopiero zaczną poznawać historię Polski. Zawarte w wydawnictwie rysunki są kreacją artystyczną stworzoną na podstawie archiwalnych fotografii, często w sposób symboliczny prezentując wybrane wydarzenia historyczne. Wydawnictwo opowiada najmłodszym o zawilej, trudnej, a często dramatycznej historii Górnego Śląska z początku XX w. w sposób przystępny dla ich wieku. Na kolorowankę składa się 14 obrazków, opatrzonych krótkim komentarzem historycznym o charakterze edukacyjnym, objaśniającym narysowaną scenę. Na ilustracjach przedstawiono najważniejsze wydarzenia z lat 1918-1922, czyli okresu, w którym ważyły się losy regionu.

Puzzle do kolorowania

Puzzle do kolorowania „Powstaniec śląski” i „Sanitariuszka powstańcza” są dodatkiem edukacyjnym dla dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym. Mogą stanowić podstawę do rozpoczęcia opowieści o wydarzeniach na Górnym Śląsku, puentować lekcję o tematyce regionalnej lub spotkania historyczne i wydarzenia edukacyjne. Celem wydania puzzli jest popularyzacja wiedzy o regionie Górnego Śląska i historii powstań śląskich wśród najmłodszych, w formule odpowiedniej do wieku i umiejętności odbiorcy. Puzzle wykonano w dwóch wzorach, w zależności od zainteresowań dzieci. Każdy z zestawów składa

się z 20 elementów, umieszczonych na tekturowej tacce. Po ułożeniu powstaje obrazek w formacie kartki A4. Rysunki wykorzystane na puzzlach przedstawiają dwie uniwersalne postacie – symbole powstań śląskich – powstańca oraz sanitariuszkę. Po ułożeniu wybranego zestawu, otrzymany rysunek można pokolorować kredkami, flamastrami bądź farbami. Do każdego z zestawów dołączona jest ulotka z komentarzem historycznym oraz pokolorowanym rysunkiem z puzzli, która może stanowić inspirację lub pomoc w układaniu.

Zachęcamy do przesyłania zdjęć lub skanów pokolorowanych przez dzieci obrazków i puzzli na adres mailowy Oddziałowego Biura Edukacji Narodowej IPN w Katowicach w celu publikacji i prezentacji na naszych stronach internetowych.

Kolorowanka dostępna jest w wersji cyfrowej w formacie pliku pdf do pobrania ze strony internetowej edukacja.ipn.gov.pl/edu/oben/katowice z zakładki: Materiały edukacyjne

Wersja drukowana kolorowanki oraz puzzle do kolorowania dostępne są w czasie warsztatów oraz imprez edukacyjnych i historycznych, w których uczestniczy Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN w Katowicach.

Galerie plakatów

Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN w Katowicach upamiętnia bohaterów walki o niepodległość Polski, osoby zaangażowane w działania powstańcze i plebiscytowe na Górnym Śląsku po I wojnie światowej, a także dowódców i żołnierzy, którzy u progu II wojny światowej we wrześniu 1939 r. stanęli do walki w obronie zagrożonej ojczyzny. W ramach projektu powstały cztery galerie: „Galeria plakatu powstańczego”, „Galeria Bohaterów Niepodległości”, „Galeria Bohaterów Podziemia Niepodległościowego” oraz „Galeria Bohaterów kampanii wrześniowej 1939 roku”. Wśród uhonorowanych postaci znajdują się zarówno czołowi działacze i wojskowi najwyższych stopni, jak i mniej znane osoby, bez pracy których nie byłoby jednak możliwe osiągnięcie założonych celów. Każdy z plakatów powstaje w formacie A2, w oparciu o archiwalną, koloryzowaną fotografię, opatrzoną krótkim biogramem.

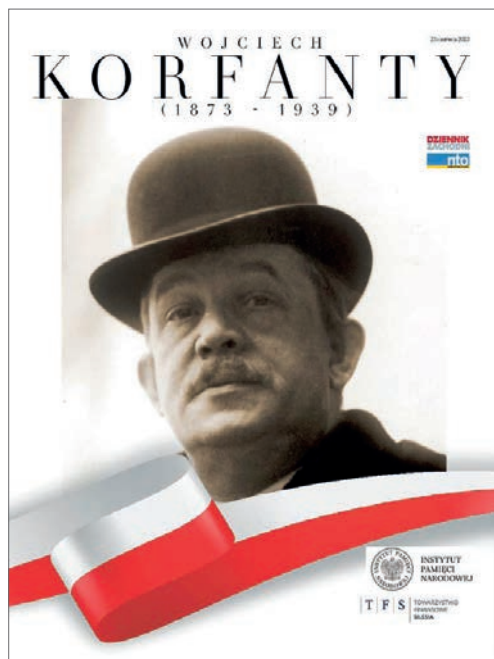
Plakaty dostępne są bezpłatnie w Przystankach Historia – Centrach Edukacyjnych IPN w Katowicach i Częstochowie (do wyczerpania nakładu). Wersje cyfrowe wybranych plakatów znajdują się na stronie internetowej edukacja.ipn.gov.pl/edu/oben/katowice w zakładce: Materiały edukacyjne

Filmy edukacyjne

Zachęcamy do zapoznania się z filmami edukacyjnymi. Wśród propozycji znajduje się m.in. cykl „Prelekcje o historii”, w którym prezentujemy krótkie wykłady z zakresu historii Polski. Nagrania trwają ok. 10-15 minut i warto są obejrzenia nie tylko przez pasjonatów historii ale także do wykorzystania w czasie lekcji szkolnych.

Nagrania zostały umieszczone na kanale YouTube – IPNtv, a także na stronie internetowej edukacja.ipn.gov.pl/edu/oben/katowice w zakładce: Projekty filmowe i multimedialne

Dodatki historyczne do prasy

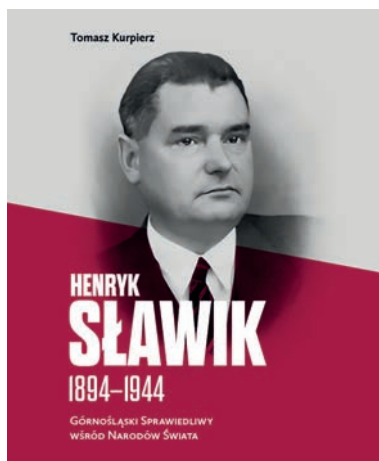
Tematyczne dodatki prasowe przygotowywane przez Oddział Instytutu Pamięci Narodowej w Katowicach z okazji rocznic różnych wydarzeń to forma popularyzacji historii skierowana do szerokiego grona odbiorców w całej Polsce. Dotychczas ukazały się dodatki poświęcone między innymi powstaniom śląskim i narodzinom „Solidarności”. W stulecie przyłączenia części Górnego Śląska do Polski zostały zredagowane dwa dodatki we współpracy z „Polska Press Grupa” i redakcją „Gościa Niedzielnego”. Z kolei w 2023 r., w związku z ogłoszonym przez Sejm RP Rokiem Wojciecha Korfantego, ukazał się dodatek zamieszczający siedem artykułów, przybliżających postać dyktatora III powstania śląskiego i jednego z Ojców Niepodległości.

Wszystkie tytuły są dostępne w wersji cyfrowej do pobrania jako pliki pdf na stronie: ipn.gov.pl/pl/publikacje/periodyki-ipn/dodatki-historyczne-do

Broszury edukacyjne

Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN w Katowicach wydaje broszury edukacyjne dotyczące wybranych tematów z zakresu historii Górnego Śląska. Książki te mają charakter popularnonaukowy i opatrzone są bogatym materiałem ilustracyjnym. Część z nich to katalogi wystaw opracowanych przez OBEN, rozszerzone o dodatkowe informacje i zdjęcia. Dotychczas w serii ukazały się:

- Renata Skoczek, *„Nie żałuję swej decyzji przyjścia na Śląsk”. Wielkopolanin na Górnym Śląsku – dr Ignacy Nowak (1887–1966)*, Katowice 2025.
- Aleksandra Korol-Chudy, *Katowice w centrum powstań śląskich i plebiscytu. Przewodnik historyczno-edukacyjny*, Katowice 2025.
- Olga Płaszczewska, *„Historia jak w powieści”. Alfred Jesionowski, przedwojenny inteligent*, Katowice 2024.
- Grzegorz Bębnik, Sebastian Rosenbaum, Mirosław Węcki, *Wojciech Korfanty*, Katowice 2023.
- Renata Skoczek, *Bramy do Polski 1922*, Katowice 2022.
- Aleksandra Korol-Chudy, Grzegorz Grześkowiak, *„Pamiętaj, że nosisz mundur.” Policja Województwa Śląskiego w stulecie utworzenia*, Katowice 2022.
- Maciej Klich, *Stracone złudzenia. Wspomnienie strajku studenckiego na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach w listopadzie i grudniu 1981 roku*, Katowice 2021.
- Tomasz Kurpierz, *Henryk Sławik 1894–1944. Górnośląski Sprawiedliwy wśród Narodów Świata*, Katowice 2021.
- Renata Skoczek, *Rok 1921 na Górnym Śląsku*, Katowice 2021.
- Angelika Blinda, Renata Skoczek, Ryszard Mozgól, *Konspiracja młodzieżowa w Chorzowie 1948–1956*, Katowice 2020.
- Renata Skoczek, *Rok 1920 na Górnym Śląsku*, Katowice 2020.
- Aleksandra Korol-Chudy, *Kiedy Katowice były Stalinogrodem... 1953–1956*, Katowice 2020.

- Łukasz Borkowski, Zdzisław Badocha, *„Żelazny” 1925–1946. Niezłomny z Zagłębia*, Katowice 2020.
- Grzegorz Bębnik, Sebastian Rosenbaum, Mirosław Węcki, *Wojciech Korfanty*, Katowice 2020 (wersja anglojęzyczna).
- Grzegorz Bębnik, Sebastian Rosenbaum, Mirosław Węcki, *Wojciech Korfanty*, Katowice 2019.
- Bogusław Tracz, *„Zachodźże czerwone słońce”. Wybory ’89 w województwie katowickim*, Katowice-Gliwice 2019.
- Zbigniew Gołasz, Krzysztof Gwóźdź, *Zgładzona formacja. Policja Województwa Śląskiego 1922–1939*, Katowice 2019.
- Zbigniew Gołasz, *„Oczy całego świata skierowane są teraz na Górny Śląsk”. Rok 1919 na Górnym Śląsku*, Katowice 2019.
- Zbigniew Gołasz, Robert Oszek (1896–1938) *Żołnierz niepodległej*, Katowice 2018.
- *„Niech świat pamięta o nas...” Losy osób deportowanych do ZSRS z terenu Górnego Śląska w 1945 r.*, pod red. Kornelii Banaś, Katowice 2016.
- Robert Ciupa, Łucja Marek, *Górnośląski azyl. Pielgrzymki stanowe do Piekar Śląskich w materiałach Służby Bezpieczeństwa*, Katowice 2015.
- *Deportacje z Górnego Śląska do Związku Sowieckiego w 1945 r. Katalog wystawy stałej w centrum dokumentacji deportacji Górnoślązaków do ZSRR w 1945 r. w Radzionkowie*, red. Sebastian Rosenbaum, Dariusz Węgrzyn, Katowice 2015.

Broszury dostępne są bezpłatnie w Przystanku Historia – Centrum Edukacyjnym IPN w Katowicach (do wyczerpania nakładu).

Wybrane tytuły opublikowane są również w wersji cyfrowej w formacie pdf do pobrania ze strony internetowej: edukacja.ipn.gov.pl/edu/oben/katowice z zakładki: Materiały edukacyjne

„Idąc po Ich śladach...”. Ścieżka edukacyjna po Miejscu Pamięci i Przestrogi Ravensbrück

Publikacja „Idąc po Ich śladach... Ścieżka edukacyjna po Miejscu Pamięci i Przestrogi Ravensbrück” autorstwa Marii Lorens i Eweliny Małachowskiej powstała z myślą o uczniach i nauczycielach przygotowujących się do wzięcia udziału w ogólnopolskim konkursie recytacji

czy śmiertelności. Autorki poświęciły cały rozdział konspiracji – wyjątkowej działalności Polek, która była fenomenem na tle innych obozów koncentracyjnych w czasie II wojny światowej. Czytelnicy dowiedzą się więc o wspomnianych już „Murach”, listach pisanych moczem, twórczości obozowych poetek czy malarek, tajnym nauczaniu i „szkole” obozowej. Sednem publikacji jest przewodnik po byłym obozie. Wydawnictwo kończy się kilkoma stronami zawierającymi biogramy Polek – więźniarek oraz ich oprawców – komendantów, lekarzy, pielęgniarek, SS-manów i aufseherek – obozowych dozorczyń.

Broszura w wersji pdf do pobrania ze strony internetowej edukacja.ipn.gov.pl/edu/oben/katowice z zakładki: Materiały edukacyjne

torskim „W kręgu poezji i prozy lagrowej więźniarek KL Ravensbrück” i stanowi kompendium wiedzy o tym kobiecym obozie koncentracyjnym. Książka składa się z kilku elementów. Jednym z nich jest przejrzyste kalendarium: na tle chronologicznej historii obozu pokazana jest historia Polek, m.in. transporty specjalne z Polski, powstanie konspiracyjnej Drużyny Starszych Harcerek „Mury” czy rozpoczęcie eksperymentów medycznych na więźniarkach. W szczegółowo opisaney historii obozu zawarto m.in. informacje dotyczące jego organizacji, ubioru więźniarek, wyżywienia, pracy, operacji doświadczalnych na polskich dziewczętach

Wirtualne paczki edukacyjne

Z okazji ważnych rocznic historycznych tworzymy wirtualne paczki edukacyjne, w których grupujemy materiały edukacyjne dotyczące konkretnych tematów. Pomoce dydaktyczne, umieszczone w paczkach, dostępne są w wersji cyfrowej do bezpłatnego pobrania z internetu i wykorzystania w pracy nauczyciela oraz przez wszystkich zainteresowanych. Wirtualne pacz-

ki budowane są z materiałów opracowywanych przez edukatorów Instytutu Pamięci Narodowej: wystaw elementarnych, wystaw biograficznych, tek edukacyjnych, broszur, plakatów czy infografik. Dzięki temu w jednym miejscu można znaleźć wszystkie dostępne pomoce dydaktyczne na konkretny temat z oferty edukacyjnej Instytutu Pamięci Narodowej.

Wirtualne paczki edukacyjne dostępne są na stronie internetowej edukacja.ipn.gov.pl/edu/oben/katowice w zakładce: Materiały edukacyjne

Konkursy i projekty

Konkursy

XII edycja ogólnopolskiego konkursu recytatorskiego „W kręgu poezji i prozy lagrowej więźniarek KL Ravensbrück im. Wandy Półtawskiej”

Konkurs skierowany do uczniów klas VIII szkół podstawowych i uczniów szkół ponadpodstawowych, jest hołdem dla zamordowanych w niemieckim obozie koncentracyjnym dla kobiet w Ravensbrück oraz ocalałych, byłych więźniarek obozu. Zadaniem uczestników będzie przygotowanie recytacji wybranego utworu poetyckiego oraz fragmentu prozy na bazie wspomnień więźniarek FKL Ravensbrück.

Dotychczasowe edycje konkursu były objęte patronatem Małżonki Prezydenta RP.

Organizatorami konkursu są Instytut Pamięci Narodowej, Stowarzyszenie „Rodzina byłych więźniarek niemieckiego nazistowskiego obozu koncentracyjnego KL Ravensbrück” oraz Miasto Ruda Śląska.

XI Turniej Debat Historycznych

Ogólnopolski projekt edukacyjny skierowany do uczniów szkół ponadpodstawowych, który wykorzystuje formułę debaty oksfordzkiej w edukacji historycznej. Dzięki debatom uczestnicy projektu nabywają i pogłębiają kompetencje z zakresu wystąpień publicznych, a także rozwijają umiejętność prowadzenia merytorycznego sporu na argumenty w oparciu o tematy z historii Polski XX wieku. Turniej realizowany jest od stycznia do kwietnia 2026 r. na etapie regionalnym przez Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej w Katowicach oraz Muzeum Śląskie w Katowicach. Zwycięzcy turnieju regionalnego wezmą udział w finale Turnieju Debat Historycznych w Warszawie.

Kontakt:

Koordynator ogólnopolski oraz regionalny dla województwa śląskiego:
dr Angelika Blinda
32/ 207 07 15
angelika.blinda@ipn.gov.pl

Kontakt:

Koordynator ogólnopolski:
dr Marta Snarska
22/ 581 86 31
marta.snarska@ipn.gov.pl

Koordynator regionalny:
Kinga Lis
34/ 370 70 91
kinga.lis@ipn.gov.pl

Szczegółowe informacje i harmonogram obu konkursów umieszczone są w odpowiednich zakładkach na stronie internetowej: edukacja.ipn.gov.pl/edu/oben/katowice w zakładce: Konkursy i projekty

X Ogólnopolski Festiwal Piosenki o Wolności

**Kontakt mailowy
z organizatorami:**
owolnosci@scwis.pl

Koordynator IPN:
Aleksandra Korol-Chudy
32/ 207 07 01
aleksandra.korol-chudy@ipn.gov.pl

Koordynator ŚCWIS:
Kamil Bielas
32/ 438 79 64

Ideą przyświecającą organizacji Festiwalu jest przypomnienie ważnych dla historii Polski utworów muzycznych oraz postaci ich twórców. Walkę z systemem komunistycznym prowadzono bowiem za pomocą różnych metod, w tym również za pomocą sztuki i kultury. Tworzone poza oficjalnym nurtem pieśni, śpiewane przez środowiska skupione wokół opozycji, opowiadały o wartościach uniwersalnych, o pragnieniu wolności i niepodległości, o zakazanej historii. Wzmacniały ducha, integrowały wokół idei, a ich twórcy, tacy jak Jacek Kaczmarski czy Przemysław Gintrowski, stali się bardami opozycji. Do dziś w mediach obecne są piosenki legendarnych zespołów rockowych lat 80. XX w., które wśród wielu odbiorców mają status kultowych. Swoimi tekstami w zawałowany sposób walczyły one z cenzurą, używając metafor, ogólnych opisów, gry symboli i skojarzeń. Młodzi, zbuntowani, chcący wolności i lepszej przyszłości muzycy, piórem i słowem ścierali się

z systemem komunistycznym. Wspólnym mianownikiem tej twórczości jest opowieść o pragnieniu wolności.

Konkurs organizowany jest przez Oddział Instytutu Pamięci Narodowej w Katowicach oraz Śląskie Centrum Wolności i Solidarności. Ma formę przeglądu muzycznego i odbywa się w dwóch etapach: preeliminacje online na podstawie przesłanych przez uczestników nagrań oraz finał z występami na żywo. Szczegółowe warunki uczestnictwa znajdują się w regulaminie konkursu. Terminy aktualizowane są na bieżąco w zakładce festiwalu na stronie internetowej: edukacja.ipn.gov.pl/edu/oben/katowice w zakładce: Konkursy i projekty

Dzieje Polskiej Nauki Techniki

Kontakt:

Koordinator IPN:

Bartłomiej Warzecha

32/ 207 07 16

bartlomiej.warzecha@ipn.gov.pl

VIII edycja konkursu organizowanego przez Oddział Instytutu Pamięci Narodowej w Katowicach oraz Zespół Szkół Samochodowych i Ogólnokształcących w Bielsku-Białej przeznaczona jest dla uczniów szkół podstawowych oraz średnich. Zadaniem uczestników jest wytypowanie, a następnie przygotowanie prezentacji bądź filmu o osobie, projekcie, budowlu, które w sposób trwały zapisały się w historii polskiej myśli naukowo-technicznej lub w historii lokalnej społeczności.

XV Podbeskidzki Konkurs Historyczny „Solidarni”

Kontakt:

Koordynator:
Artur Kasprzykowski
32/ 207 05 68
artur.kasprzykowski@ipn.gov.pl

Konkurs, organizowany od 2010 r. przez Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN w Katowicach we współpracy z Zarządem Regionu Podbeskidzie NSZZ „Solidarność”, poświęcony jest historii Polski w latach 1976–1989 ze szczegól-

nym uwzględnieniem wydarzeń na Podbeskidziu. Jego uczestnikami mogą być uczniowie szkół ponadpodstawowych z terenu Bielska-Białej oraz powiatów bielskiego, cieszyńskiego i żywieckiego, szczególnie zainteresowani najnowszą historią.

Etap szkolny konkursu odbędzie się w grudniu 2025 r., a finał na początku lutego 2026 r. – w 45. rocznicę zakończenia strajku generalnego na Podbeskidziu.

Szczegóły konkursu zostaną przesłane pocztą elektroniczną do wszystkich szkół ponadpodstawowych w październiku 2025 r. oraz opublikowane na stronach internetowych podbeskidzkiej „Solidarności” i katowickiego oddziału IPN: edukacja.ipn.gov.pl/edu/oben/katowice w zakładce: Konkursy i projekty.

Projekty edukacyjne

Ogólnopolski Konkurs Edukacyjny „Silni Polską!”

Kontakt:

Koordynator regionalny
Ryszard Mozgol
32/ 207 07 13
ryszard.mozgol@ipn.gov.pl

Konkurs „Silni Polską!” to ogólnopolska inicjatywa edukacyjna skierowana do młodzieży, której celem jest rozbudzenie pasji do najnowszej historii Polski oraz budowanie dumy z narodowego dziedzictwa. Projekt Biura Edukacji Narodowej IPN to nie tylko przekazywanie solidnej porcji wiedzy, ale również inspiracja do głębszego zrozumienia i odkrywania własnych korzeni. Uczniowie z całego kraju mają okazję poznać kluczowe wydarzenia i postacie z historii, a tak-

że zaangażować się w działania na rzecz popularyzacji zdobytej wiedzy w lokalnych społecznościach. W konkursie mierzą się zespoły dzieci i młodzieży w wieku 13-19 lat. Każda grupa ma Lidera, gotowego do inspirującej pracy z uczniami. W trzyetapowej rywalizacji na uczestników konkursu czeka seria warsztatów z edukatorami z Oddziałowych Biur Edukacji Narodowej IPN, terenowe lekcje historii prowadzone przez Liderów oraz organizacja własnych wydarzeń historycznych, które mają na celu zainteresowanie lokalnej społeczności! Konkurs „Silni Polską!” łączy edukację z aktywnością, dając młodzieży możliwość nie tylko poznania historii, ale także jej promowania wśród lokalnej społeczności. Pozwoli to wzmocnić tożsamość narodową i zbudować silniejsze więzi z przeszłością. Dowiedz się więcej: silnipolska.pl

Gliwice szlakiem Podziemia 1946

Kontakt:

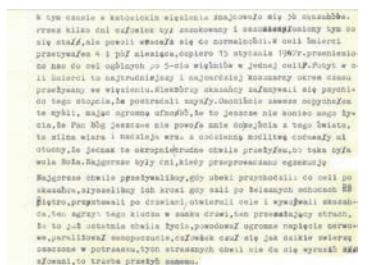
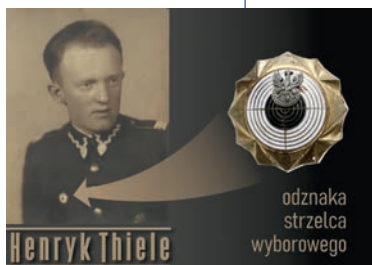
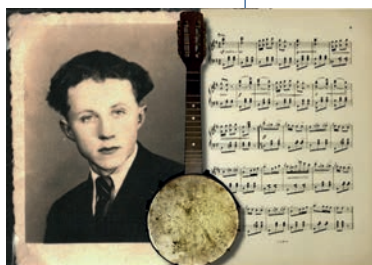
Adam Kondracki

663-641-156

adam.kondracki@ipn.gov.pl

Zajęcia edukacyjne dotyczące poszukiwań prowadzonych przez Biuro Poszukiwań i Identyfikacji IPN i spacer szlakiem Podziemia Niepodległościowego w Gliwicach

Zajęcia rozpoczynają się prelekcją na temat techniki poszukiwań i identyfikacji IPN. Sluchacze mają także okazję poznać niemal zupełnie zapomniane postacię por. Henryka Thiele – pierwszego powojennego komendanta straży pożarnej w Gliwicach oraz Józefa Wawrzyńczyka ps. „Pepik” – żołnierza Inspektoratu Rybnickiego Armii Krajowej i powojennego podziemia. Zostaną również wprowadzeni w klimat miasta w latach 1945–1946.

Po prelekcji uczestnicy będą mieli unikalną możliwość spacerować po zniszczonych powojennych Gliwicach – ze smartfonami w rękach. Przy użyciu mobilnej wersji oprogramowania, które na co dzień jest wykorzystywane podczas przygotowywania prac poszukiwawczych, uczestnicy zajęć spróbują „odnaleźć się” w tamtych czasach. Dzięki zdjęciom lotniczym poznają topografię miasta sprzed lat, będą także mogli kliknąć w interaktywne obiekty poznając ich historię. Kilka przystanków ściśle wiąże się z działalnością Thielego i Wawrzyńczyka. Pomaga to spojrzeć na Gliwice ich oczami, wczuć się w klimat miejsca i czasu, w którym przyszło im podejmować dramatyczne decyzje.

Czy miejska straż ogniowa była w 1946 r. siedliskiem „reakcji”?

Jak sam prezydent miasta wpadł na trop ciężarowego Chevroleta organizacji podziemnej?

Czy brawurowa ucieczka „Pepika” po załoczo-nych sowieckimi żołnierzami Gliwicach miała szanse powodzenia?

Na te i inne pytania postarają się odpowiedzieć kolejne grupy młodzieży.

Prelekcja połączona ze zwiedzaniem miasta trwa ok. 4 h

Łączka i inne miejsca poszukiwań

Kontakt:

Adam Kondracki

663 641 156

adam.kondracki@ipn.gov.pl

Interesuje cię archeologia, genetyka, antropologia? Nie wiesz, czym właściwie zajmują archiwiści? Ciekawi cię to, co jeszcze nieodkryte? Czy słyszałeś o unikalnym programie IPN poszukiwań nieznanymi miejscami spoczynku ofiar reżimów totalitarnych? Dzięki niemu przywrócono tożsamość 300 osobom, których szczątki ukryto w bezimiennych dołach.

Jeśli chcesz dowiedzieć się więcej, poznać ludzkie dramaty i bohaterskie życiorysy, zobaczyć, jak wykorzystuje się najnowsze zdobycze nauki, by zwrócić rodzinom szczątki ich zaginionych bliskich, ten projekt jest dla Ciebie.

W projekcie mogą uczestniczyć zespoły (do 6 osób) wraz z opiekunem.

Szpecially serdecznie zapraszamy uczniów z nauczycielami, drużyny harcerskie, strzeleckie oraz członków innych organizacji młodzieżowych.

Nasz program:

- wspiera wychowanie patriotyczne i przywiązanie do „małych ojczyzn”
- kształtuje postawy empatii wobec ofiar systemów totalitarnych
- uczy poszanowania dla życia ludzkiego
- rozbudza ciekawość badawczą poprzez poznawanie warsztatu pracy specjalistów z różnych dziedzin nauki.

W ramach projektu grupy co miesiąc będą się spotykać z archeologami, antropologami, archiwistami i historykami, poznając zarówno miejsca poszukiwań, jak i tajniki ich pracy. Spotkania obejmują warsztaty, które wyposażają uczestników w wiedzę dotyczącą poszukiwań miejsc pochówków ofiar represji totalitarnych oraz umiejętności techniczne pozwalające wykonać finałową pracę. Zwierczeniem udziału w projekcie będzie samodzielne nakręcenie dwuminutowej etiudy filmowej, będącej refleksją nad tematyką projektu. Autorzy wybranych etiud zaproszeni są na finał, podczas którego ich prace prezentowane są szerokiemu gronu odbiorców.

Czwartki z historią

Kontakt:

dr Angelika Blinda

32/ 207 07 15

angelika.blinda@ipn.gov.pl

Ewelina Małachowska

32/ 207 07 14

ewelina.malachowska@ipn.gov.pl

Cykl spotkań organizowanych w Przystanku Historia – Centrum Edukacyjnym IPN im. Henryka Sławika w Katowicach, poświęconych różnym zagadnieniom związanym z historią XX w.

Spotkania odbywać się będą w każdy trzeci czwartek miesiąca począwszy od 18 września 2025 r. o godz. 17.00.

Szczegółowy harmonogram cyklu wraz z poszczególnymi tematami spotkań będzie na bieżąco zamieszczany na stronie internetowej katowice.ipn.gov.pl

Lekcje i warsztaty

Lekcje

Lekcje, prowadzone przez edukatorów Oddziałowego Biura Edukacji Narodowej IPN w Katowicach, przeznaczone są dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Tematy realizują podstawę programową z historii, języka polskiego, religii, etyki oraz wiedzy o społeczeństwie. Zajęcia są bezpłatne.

Proszę zapoznać się z regulaminem znajdującym się na początku oferty.

- ◄ Polskie drogi do niepodległości 1914-1918
- ◄ Zbrodnia Katyńska
- ◄ „Puść mnie matko do powstania”. Powstania śląskie 1919-1920-1921
- ◄ Walka o dusze Górnoszlązaków – polska i niemiecka propaganda plebiscytowa

Kontakt: dr Angelika Blinda, 32/ 207 07 15,
angelika.blinda@ipn.gov.pl

- ◄ „Co by było, gdyby zwierzęta mówiły?”
(do wyboru)
Baśka Murmańska / Miś Wojtek / Pies Ciappek / Sambo / Kasztanka
- ◄ „Mulier fortis – kobieta mężna” – Zofia Kossak
- ◄ Śledztwo katyńskie
- ◄ Świat żydowski przed i po Zagładzie – zajęcia przygotowujące do wizyty w Miejscu Pamięci i Muzeum Auschwitz-Birkenau
- ◄ Polacy ratujący Żydów w czasie II wojny światowej
- ◄ Ravensbrück – obóz koncentracyjny dla kobiet

Kontakt: Ewelina Małachowska, 32/ 207 07 14,
ewelina.malachowska@ipn.gov.pl

- ◄ Polski wrzesień 1939
- ◄ II Rzeczpospolita
- ◄ Powstanie Warszawskie
- ◄ II Korpus Polski pod Monte Cassino
- ◄ „...Jak orły zwycięskie spadniecie na wroga...”
- spadochroniarze AK - Cichociemni
- ◄ 1 Samodzielna Brygada Spadochronowa gen. Sosabowskiego.
- ◄ Polskie Siły Zbrojne na Zachodzie
- ◄ „Ogień”, „Bartek” i inni. Żołnierze Wyklęci
- ◄ inne tematy po uzgodnieniu z prowadzącym

Kontakt: Michał Miwa-Młot, 32/ 207 07 12,
michal.miwa-mlot@ipn.gov.pl

- ◄ Działania wojenne na Górnym Śląsku w 1945 r.
- ◄ Ruch oporu na Górnym Śląsku w latach 1939–1945
- ◄ Zbrodnie niemieckie na Górnym Śląsku w latach 1939–1945
- ◄ Wrzesień 1939 r. na Górnym Śląsku
- ◄ Tragedia Górnoszląska 1945 r.

Kontakt: Bartłomiej Warzecha, 32/ 207 07 16,
bartlomiej.warzecha@ipn.gov.pl

- ◄ Represyjne prawo karne Polski tzw. ludowej lat 1944–1956 na tle polskiego prawa karnego okresu międzywojennego i współczesnego
- ◄ Prawo karne stanu wojennego w Polsce (1981–1983) na tle ówczesnych i współczesnych regulacji prawnych. Przykłady stosowania go na terenie b. województwa katowickiego
- ◄ Tortury śledcze i zbrodnie sądowe jako przestępstwa państwa komunistycznego w okresie Polski tzw. ludowej lat 1944–1956
- ◄ Współczesne ściganie i sądenie przestępstw organów aparatu represji Polski tzw. ludowej jako zbrodni komunistycznych i zbrodni przeciwko ludzkości

Kontakt: dr Przemysław Piątek, 32/ 207 03 00,
przemyslaw.piatek@ipn.gov.pl

Oferta regionalna – Częstochowa

- ◀ Urodził się by służyć Polsce. Gen. bryg. Janusz Gąsiorowski 1889–1949.
- ◀ Wkroczenie Wojska Polskiego na Ziemię Lublińską w 1922 r.
- ◀ Wołyńska Brygada Kawalerii w boju pod Mokry 1 IX 1939 r.
- ◀ Działania bojowe 7 Dywizji Piechoty w regionie częstochowskim 1–4 IX 1939 r.
- ◀ Krakowska Brygada Kawalerii w boju pod Kaletami i Woźnikami 1–2 IX 1939 r.
- ◀ „Krwawy poniedziałek” w Częstochowie. Przyczyny i przebieg jednej z największych niemieckich zbrodni wojennych w Polsce we wrześniu 1939 r.
- ◀ Na ziemi i w powietrzu. Częstochowianie na frontach II wojny światowej
- ◀ Czas „Jaguara”. Bohater niezłomny Stanisław Lisiecki 1908–1946.
- ◀ Polacy ratujący Żydów w czasie II wojny światowej
- ◀ Zajęcia przygotowujące do wizyty w Miejscu Pamięci Auschwitz – Birkenau
- ◀ Śledztwo katyńskie
- ◀ Polskie drogi do wolności – Z Misiem Wojtkiem na szlaku polskich żołnierzy (zajęcia dla szkół podstawowych dotyczące historii 2 Korpusu Polskiego gen. Władysława Andersa)
- ◀ W czasach szarej rzeczywistości – Codzienność w PRL
- ◀ Stan wojenny 1981–1983

Kontakt: Kinga Lis, 34/ 370 70 91,
kinga.lis@ipn.gov.pl

Kontakt: Adam Kurus, 34/ 370 70 17,
adam.kurus@ipn.gov.pl

Warsztaty

Śledztwo kатыńskie

Kontakt:

Ewelina Małachowska

32/ 207 07 14

ewelina.malachowska@ipn.gov.pl

dr Angelika Blinda

32/ 207 07 15

angelika.blinda@ipn.gov.pl

Częstochowa:

Kinga Lis

34/ 370 70 91

kinga.lis@ipn.gov.pl

To nowoczesny warsztat edukacyjny pozwalający nauczycielom i edukatorom włączyć uczestników w detektywistyczne dochodzenie, którego celem jest ustalenie tożsamości ofiar Zbrodni Katyńskiej. Warsztaty mają nie tylko przedstawić okoliczności zbrodni, ale też służyć upamiętnieniu ofiar i zaznajomieniu uczniów ze specyfiką pracy historyków. Kluczowym elementem warsztatów są przedmioty wydobyte z dołów śmierci, których oryginały znajdują się w zbiorach Muzeum Katyńskiego. Przedmioty te – których właścicieli często nie znamy – są niemymi świadkami ludobójstwa popełnionego przez Związek Sowiecki na polskich obywatelach. „Śledztwo kатыńskie” rozwija umiejętność analizy historycznej, kojarzenia faktów, stawiania hipotez i wyciągania wniosków. Może być świetnym uzupełnieniem wiedzy osób dobrze znających tematykę kатыńską, które jednak chcą ją poszerzyć, np. przez poznawanie detali wyposażenia wojskowego czy odznaczeń polskiego oficera II Rzeczypospolitej. Równocześnie jednak „Śledztwo kатыńskie” może skłonić nieobeznanych z tematyką uczniów, aby bliżej zainteresowali się historią Katynia. Warsztaty są przeznaczone zarówno dla uczniów szkół podstawowych jak i ponadpodstawowych, w wieku od 12 lat.

Zajęcia składają się z dwóch części: wykładu historycznego (45 minut) i ćwiczeń wykorzystujących materiał edukacyjny „Śledztwo Kатыńskie” (45 minut). Materiał do pobrania i samodzielnego wykorzystania przez nauczyciela: <https://edukacja.ipn.gov.pl/edu/materiały-edukacyjne/warsztaty-edukacyjne/92898,Śledztwo-katynskie.html>

Co kryją archiwa IPN?

Kontakt:

Renata Skoczek

32/ 207 07 10

renata.skoczek@ipn.gov.pl

Zajęcia edukacyjne przeznaczone dla młodzieży szkół ponadpodstawowych, studentów oraz zorganizowanych grup dorosłych. W pierwszej części uczestnicy mają możliwość zwiedzania magazynu akt jawnych oraz zapoznają się z działalnością archiwum IPN i wybranymi dokumentami z zasobu archiwalnego. Następnie odbywa się część warsztatowa, podczas której uczniowie poznają strukturę i metody działania służb bezpieczeństwa oraz analizują przykładowe dokumenty ilustrujące działania operacyjne.

Zajęcia odbywają się w wybrane czwartki w godzinach od 10.00 do 12.00 w siedzibie Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej w Katowicach przy ul. Józefowskiej 102. Grupa uczestników wraz z opiekunami może liczyć maksymalnie 30 osób.

Rajdy i zajęcia terenowe

Górskie rajdy historyczno-turystyczne

Kontakt:

Zbigniew Gołasz

32/ 207 07 07

zbigniew.golasz@ipn.gov.pl

OBEN Katowice organizuje tematyczne rajdy historyczno-turystyczne m.in. w Beskidzie Śląskim, Żywieckim, Gorcach, Sudetach. Wypracowana formuła tych wydarzeń obejmuje przeprowadzenie dwóch kilkudniowych rajdów w ciągu roku. Rajd jesienny (październik 2025 r.) przeznaczony jest dla młodzieży szkół ponadpodstawowych (drużyny trzyosobowe), a wiosenny (maj 2026 r.) dla trzyosobowych drużyn klas VII i VIII szkół podstawowych. W warstwie historycznej rajdy nawiązują do wydarzeń z okresu walki o niepodległość Polski, prowadzonej od 1914 r. i rozwoju polskiej państwowości, głównie w kontekście obszaru na którym się odbywają. Uczestnictwo w wydarzeniu pozwala również na zapoznanie się z ogólną historią i warstwą przyrodniczo-krajobrazową wybranych

miejs. Jeżeli kontekst historyczno-geograficzny na to pozwala zwiedzane są również obiekty historyczne. W trakcie rajdów, prócz zdobywania wiedzy historycznej, przeprowadzane są także konkurencje sprawnościowe. Całość organizowana jest we współpracy z harcerzami z Boguszowickiego Stowarzyszenia Społeczno-Kulturalnego „Ślady”.

XXVI Rajd Turystyczno-Historyczny Oddziału IPN w Katowicach: Szlakiem „Czarnej Brygady” pułkownika Stanisława Maczka, Lubogoszcz (szkół średnich).

Termin: 8–10 października 2025 r.

XXVII Rajd Turystyczno-Historyczny Oddziału IPN w Katowicach: Tropem oddziału „Bartka”, Błatnia (dla klas VII i VIII szkół podstawowych).

Termin: maj 2026 r.

Zajęcia terenowe

Katowicki Areszt Śledczy w okresie nazizmu i stalinizmu

Kontakt:

Michał Miwa-Młot

32/ 207 07 12

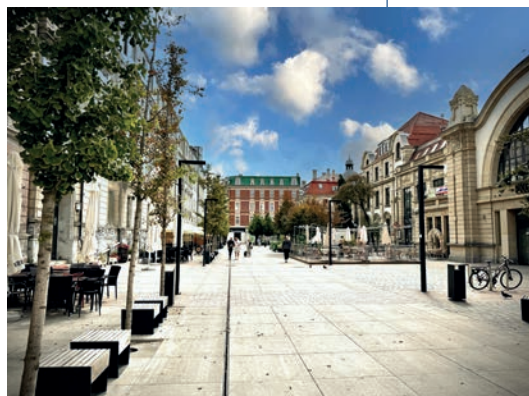
michal.miwa-mlot@ipn.gov.pl

Zajęcia prowadzone w Areszcie Śledczym w Katowicach przy ul. Mikołowskiej 10a są skierowane do uczniów klas ponadpodstawowych. W ramach zajęć uczestnicy poznają historię obiektów oraz losy osadzonych w nich osób.

W ramach projektu realizowany jest temat:

- „Porzućcie nadzieję, którzy tu wchodzić...” – katowicki Areszt Śledczy w latach 1939–1956

Katowice – w CENTRUM powstań śląskich i plebiscytu

W latach 1919–1921, na tle polsko-niemieckiej rywalizacji o Górny Śląsk, miały miejsce trzy powstania śląskie, inicjowane przez Polaków. 20 marca 1921 r., zgodnie z postanowieniami traktatu wersalskiego kończącego I wojnę światową, przeprowadzono wśród ludności plebiscyt dotyczący przynależności państwowej regionu. Ostatecznie, w wyniku międzynarodowych decyzji, w 1922 r. wschodnią część górnośląskiego obszaru plebiscytowego, w tym Katowice i powiat katowicki, przyłączono do II Rzeczypospolitej. Dziś, po stu latach od tych wydarzeń, zapraszamy na powstańczo-plebiscytowy spacer po centrum Katowic. Odkrycie miejsca, w których działa się historia!

W czasie edukacyjnej wędrowki po Śródmieściu opowiemy o burzliwych wydarzeniach, rozgrywających się na głównych ulicach Katowic w okresie powstań śląskich i plebiscytu. Zobaczymy budynki, w których swoją siedzibę miały najważniejsze instytucje związane z polską i niemiecką działalnością plebiscytową czy sprawującą tymczasową władzę na terenie spornego regionu Międzysojuszniczą Komisję Rządzącą i Plebiscytową na Górnym Śląsku.

Spacer dedykowany jest dla uczniów szkół podstawowych (klasy IV–VIII), ponadpodstawowych oraz osób dorosłych. Przebieg trasy oraz czas trwania dostosowane są do wieku i możliwości uczestników. Podstawowy zakres spaceru obejmuje okolice rynku, ul. Warszawską, ul. Dworcową, ul. Plebiscytową, ul. św. Jana i ul. 3 Maja. Po uzgodnieniu może zostać skrócony lub rozszerzony o dodatkowe punkty.

W przypadku złych warunków atmosferycznych organizatorzy zastrzegają sobie możliwość odwołania lub zmiany terminu spaceru.

Kontakt:

Aleksandra Korol-Chudy

32/ 207 07 01

aleksandra.korol-chudy@ipn.gov.pl

Śląski wrzesień 1939

Kontakt:

Bartłomiej Warzecha

32/ 207 0 716

bartlomiej.warzecha@ipn.gov.pl

Przejazd rowerowy dla grup zorganizowanych wzdłuż fragmentu byłej granicy polso-niemieckiej, połączony ze zwiedzaniem schronów bojowych Obszaru Warownego Śląsk między Rudą Śląską a Chorzowem.

Katowice we wrześniu 1939

Spacer edukacyjny w Katowicach dla grup zorganizowanych. Trasa obejmuje obszar od Parku Kościuszki do pomnika Harcerzy września, z uwzględnieniem miejsc martyrologii mieszkańców pierwszych dni września 1939 r., funkcjonowania policji oraz sądów niemieckich.

Archiwum Historii Mówionej

Notacje

Kontakt:

Ewelina Małachowska

32/ 207 07 14

ewelina.malachowska@ipn.gov.pl

Biuro Edukacji Narodowej IPN w ramach ogólnopolskiego programu „Notacje” od 2007 r. nagrywa relacje świadków historii tworząc w ten sposób Archiwum Historii Mówionej. Do tej pory zrealizowano kilkaset nagrań ze świadkami wydarzeń z najnowszej historii Polski. Notacje rejestrowane są techniką audio i video. W większości podczas ich realizacji wykorzystywana jest metoda biograficzna. Zasoby AHM są wykorzystywane do celów naukowych i edukacyjnych, publikowane na historycznych portalach internetowych IPN oraz na stronach serwisu IPN opowiedziane.ipn.gov.pl

Portal „Opowiedziane. Archiwum Historii Mówionej IPN”

opowiedziane.ipn.gov.pl

Ogólnopolski portal internetowy pozwalający na zapoznanie się z archiwalnym zasobem IPN w zakresie historii mówionej. Dzięki serwisowi można spojrzeć w przeszłość oczami bardzo wielu osób. Wspomnienia, które przekazali nam Świadkowie, dotyczą najważniejszych zagadnień polskiej historii, jak: II wojna światowa, wywózki Polaków na wschód ZSRS, Zbrodnia Katyńska, ratowanie Żydów przez Polaków w czasie Holocaustu, Rzeź Wołyńska, Powstanie Warszawskie czy opozycja w PRL. Serwis jest stale rozbudowywany o kolejne relacje i funkcjonalności. Docelowo będzie można na nim zapoznać się ze wszystkimi nagraniami notacyjnymi, zrealizowanymi przez pracowników Instytutu Pamięci Narodowej.

Wystawy

Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN w Katowicach przygotowuje wystawy edukacyjne, przeznaczone do wypożyczenia zainteresowanym instytucjom i szkołom. Są to ekspozycje o tematyce regionalnej oraz ogólnopolskiej, związane z bieżącymi rocznicami i najważniejszymi wydarzeniami dla narodu polskiego. Ekspozycje przygotowane są najczęściej w formie roll-upów lub w systemach wystawienniczych opartych na metalowych stelażach.

Regulamin wypożyczania wystaw:

Kontakt:

Michał Miwa-Młot

32/ 207 07 12

michal.miwa-mlot@ipn.gov.pl

- Wystawę można wypożyczyć w ściśle określonym terminie, uzgodnionym z osobą odpowiedzialną z ramienia IPN i wpisanym do formularza wypożyczenia.
- Wypożyczający organizuje transport wystawy we własnym zakresie.
- W terminie zwrotu wystawę należy odwieźć do Oddziału IPN w Katowicach.
- Wypożyczający bierze na siebie pełną odpowiedzialność za właściwe zabezpieczenie ekspozycji i jest zobowiązany zwrócić ją w stanie nienaruszonym.
- Wypożyczający jest zobowiązany do poinformowania zwiedzających o pochodzeniu wystawy ze zbiorów Oddziału IPN w Katowicach.
- W dniu zwrotu plansz wypożyczający jest zobowiązany do poinformowania Oddziału IPN w Katowicach o frekwencji publiczności. Informacja ta zostaje wpisana do formularza wypożyczeń wystawy.
- Wypożyczenie wystawy jest bezpłatne.

Wystawy plenerowe

Powstania śląskie 1919–1921

Wystawa „Powstania śląskie 1919–1921” została przygotowana przez Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN w Katowicach w ramach projektu wystaw elementarnych Instytutu Pamięi Narodowej. Składa się z 15 paneli, prezentujących w układzie chronologicznym najważniejsze wydarzenia z lat 1918–1922 na Górnym Śląsku, czyli okresu, w którym ważyły się losy regionu. Po zakończeniu I wojny światowej, na mocy traktatu pokojowego podpisanego 28 czerwca 1919 r. w Wersalu pod Paryżem, zdecydowano, że o przyszłości Górnego Śląska, należącego dotąd do państwa niemieckiego, rozstrzygnie plebiscyt ludności. Uprawnieni do głosowania mieli się opowiedzieć, czy region ma pozostać w granicach Niemiec, czy też zostać przyłączony do odrodzonej po latach zaborów Polski. Na górnośląskim obszarze plebiscytowym rozpoczęła się kampania propagandowa prowadzona przez obie strony, mająca przekonać niezdecydowanych. Wyniki plebiscytu, przeprowadzonego 20 marca 1921 r. nie rozstrzygnęły jednak

sporu o podział regionu, a poza zabiegami dyplomatycznymi i realizacją własnych interesów przez kraje sojusznice, walka toczyła się również z bronią w ręku. W latach 1919, 1920 i 1921 strona polska inicjowała działania zbrojne, w historiografii nazywane trzema powstaniami śląskimi, w których brali udział zarówno Górnoszlązacy, jak i ochotnicy z Polski. Narracja wystawy kończy się na zagadnieniach prezentujących proces przejmowania władzy przez Polskę nad przyznaną częścią Górnego Śląska.

Informacje techniczne: wystawa składa się z 15 paneli wystawienniczych formatu 100x200 cm, zamontowanych na 5 stelażach wystawienniczych o kształcie graniastosłupa prostego trójkątnego. Przy prezentacji zewnętrznej każdy stelaż należy obciążyć blokami betonowymi, które również można wypożyczyć. Wystawę można prezentować we wnętrzach.

Bramy do Polski 1922

Ekspozycja prezentuje przebieg uroczystości przyłączenia części Górnego Śląska do Polski w 1922 r. Na piętnastu panelach wystawienniczych przedstawiono wydarzenia na obszarze, który decyzją Rady Ambasadorów z października 1921 r., przypadł Polsce. Objęcie terenów przez Rzeczpospolitą następowało, zgodnie z decyzją Międzysojuszniczej Komisji Rządzącej i Plebiscytowej Górnego Śląska, strefami i odbywało się według ściśle określonego scenariusza. Na początku przybywały oddziały policji państwowej, następnie podpisywano protokół przekazania władzy, wojska sojusznicze opuszczały strefę i na końcu wkraczała armia. Uroczystości powitania Wojska Polskiego, które zostały przygotowane z wielkim rozmachem we wszystkich obejmowanych miastach i miejscowościach górnośląskich, odbyły się od 20 czerwca do 4 lipca 1922 r. Symbolem tych wydarzeń stały się bramy powitalne budowane na wzór łuków triumfalnych, których wzniesiono ponad dwie-

ście dwadzieścia. Niektóre z nich były niezwykle monumentalne i pomysłowe, wszystkie zostały bogato przyozdobione symbolami narodowymi i śląskimi. Wystawa prezentuje również przebieg uroczystości, które odbyły się 16 lipca 1922 r. w Katowicach oraz wizytę Naczelnika Państwa Józefa Piłsudskiego, który 27 sierpnia na katowickim Rynku odznaczył najwyższymi odznaczeniami państwowymi najbardziej zasłużonych powstańców i działaczy narodowych.

Informacje techniczne: wystawa plenerowa (posiada możliwość prezentacji we wnętrzach), składa się z 15 paneli wystawienniczych formatu 100x200 cm, zamontowanych na 5 stelażach wystawienniczych o kształcie graniastosłupa prostego trójkątnego. Przy prezentacji zewnętrznej każdy stelaż należy obciążyć blokami betonowymi, które można wypożyczyć z wystawą.

„Wielkopolanin na Górnym Śląsku – dr Ignacy Nowak (1887–1966)”

Wystawa poświęcona wybitnemu lekarzowi, uczestnikowi powstania wielkopolskiego i szefowi sanitarnemu Grupy „Wschód” w III powstaniu śląskim. Ignacy Nowak, który urodził się i zmarł w Wielkopolsce, niemal całe życie spędził na Górnym Śląsku. W okresie plebiscytu aktywnie pracował z Wojciechem Korfantyńskim w Polskim Komisarzacie Plebiscytowym jako kierownik Wydziału Kulturalnego na rzecz przyłączenia Górnego Śląska do Polski. W cza-

sie III powstania śląskiego organizował służbę medyczną, jako lekarz ratował rannych w bitwie pod Kędzierzynem i Górą św. Anny. Powstanie zakończył w randze szefa sanitarnego Grupy „Wschód”. Od 1922 r. mieszkał i pracował w Chorzowie jako ordynator oddziału ginekologiczno-położniczego Szpitala Spółki Brackiej. Po przewrocie majowym stał się jednym z najważniejszych polityków sanacyjnych na Górnym Śląsku. Blisko współpracował z wojewodą Michałem Grażyńskim i Prezydentem RP Ignacym Mościckim. Był posłem do Sejmu RP III i IV kadencji. W latach 1934–1939 był przewodniczącym Rady Miejskiej w Chorzowie. W czasie II wojny światowej jako lekarz Polskich Sił Zbrojnych przebywał w Szkocji, a następnie pomagał na terenie Niemiec byłym więźniom obozów i organizował transporty repatriacyjne. Po powrocie do Polski w 1946 r. ponownie rozpoczął pracę jako ordynator oddziału ginekologiczno-położniczego w chorzowskim szpitalu przy obecnej ul. Strzelców Bytomskich. Był inwigilowanym przez Urząd Bezpieczeństwa do 1955 r. Po zakończeniu praktyki lekarskiej mieszkał w Wiśle-Jaworniku, gdzie napisał wspomnienia, a pod koniec życia przeprowadził się do Poznania. Jego grób znajduje się na historycznym Cmentarzu Jeżyckim w Poznaniu. Był człowiekiem, który podporządkował życie sprawom Polski. W Chorzowie został upamiętniony ulicą jego imienia. Pomimo wielu zasług w organizacji służby zdrowia i rozwoju medycyny na Górnym Śląsku oraz aktywnej działalności politycznej i społecznej pozostaje postacią mało znaną.

Informacje techniczne: wystawa plenerowa (istnieje możliwość prezentacji we wnętrzach), składa się z 12 paneli o wymiarach 200x100 cm zamontowanych na 4 stelażach wystawienniczych o kształcie graniastosłupa trójkątnego. Przy prezentacji zewnętrznej każdy stelaż należy obciążyć blokami betonowymi, które można wypożyczyć z wystawą.

„Pamiętaj, żenosisz mundur”. Policja Województwa Śląskiego w stulecie utworzenia

Wystawa została przygotowana z okazji 100. rocznicy utworzenia Policji Województwa Śląskiego. Prezentuje historię działalności formacji, od okoliczności jej powstania po kres istnienia i tragiczną śmierć wiosną 1940 r. wielu jej funkcjonariuszy, zamordowanych przez NKWD w ramach Zbrodni Katyńskiej. Ze względu na 100. rocznicę utworzenia Policji Województwa Śląskiego, przypadającą 17 czerwca 2022 r. i będącą pretekstem do przygotowania ekspozycji, duża jej część skupia się na okolicznościach budowy formacji oraz przejmowania przez nią służby na obszarze Górnego Śląska, włączonym w czerwcu i lipcu 1922 r. do II Rzeczypospolitej.

Policja Województwa Śląskiego odpowiadała za utrzymanie bezpieczeństwa, spokoju i porządku publicznego na podlegającym jej obszarze województwa śląskiego. Ze względu na autonomiczny charakter województwa śląskiego, była niezależna od Policji Państwowej. Podlegała wojewodzie śląskiemu i była utrzymywana z zasobów Skarbu Śląskiego. Posiadała też własne zawieszenie prawne, szkolnictwo oraz zasady naboru kandydatów do służby.

Informacje techniczne: wystawa plenerowa (posiada możliwość prezentacji we wnętrzach), składa się z 15 paneli wystawienniczych formatu 100x200 cm, zamontowanych na 5 stelażach wystawienniczych o kształcie graniastosłupa prostego trójkątnego. Przy prezentacji zewnętrznej każdy stelaż należy obciążyć bloczkami betonowymi, które można wypożyczyć z wystawą.

Żwirko i Wigura – duet asów przestworzy

W 1929 r. w Akademickim Aeroklubie w Warszawie Franciszek Żwirko – doświadczony pilot i instruktor lotniczy poznał Stanisława Wigurę – młodego studenta politechniki, konstruktora samolotów sportowych WR-1 i RWD-1. Znajomość szybko przerodziła się w przyjaźń, która zaowocowała licznymi sukcesami w krajowych i międzynarodowych zawodach lotniczych. Ich ukoronowaniem było zwycięstwo w Międzynarodowych Zawodach Samolotów Turystycznych Challenge 1932 na samolocie RWD-6. Ledwie 13 dni po olbrzymim sukcesie Żwirko i Wigura zginęli w wypadku lotniczym na Śląsku Cieszyńskim. W 90. rocznicę tych wydarzeń pre-

zentujemy Państwu wystawę upamiętniającą największe dokonania Franciszka Żwirki i Stanisława Wigury oraz ich znaczący wkład w rozwój Polskich Skrzydeł.

Informacje techniczne: wystawa plenerowa (posiada możliwość prezentacji we wnętrzach), składa się z 15 paneli formatu 100x200 cm, zamontowanych na 5 stelażach wystawienniczych o kształcie graniastosłupa trójkątnego. Przy prezentacji zewnętrznej każdy stelaż należy obciążyć blokami betonowymi, które można wypożyczyć razem z wystawą.

„Jesteśmy Polakami!” Związek Polaków w Niemczech

Wystawa, przygotowana w ramach obchodów stulecia powstania Związku Polaków w Niemczech, składa się z dwóch części. Pierwsza przedstawia najważniejsze informacje dotyczące genezy powstania ZPwN, działalności, struktur oraz działaczy, a także represji wobec członków Związku tuż przed wybuchem II wojny światowej oraz w trakcie jej trwania. Część regionalna, przygotowana przez Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN w Katowicach, prezentuje działalność organizacji w latach 1922–1939 na części Górnego Śląska, który na mocy traktatu wersalskiego przynależał do Niemiec. Ten fragment ekspozycji przedstawia najważniejsze informacje dotyczące liczebności Polaków na tym terenie, specyfiki regionu, działaczy, a także działalności gospodarczej, kulturalnej i oświatowej prowadzonej przez Zwią-

zek. Jedna z plansz poświęcona jest dziejom Polskiego Gimnazjum w Bytomiu, które zostało uroczyście otwarte 8 listopada 1932 r. dzięki staraniom Związku Polaków w Niemczech. Była to wówczas pierwsza i jedyna szkoła średnia na terenie Niemiec z polskim językiem nauczania, której tradycje kontynuuje obecnie I Liceum Ogólnokształcące im. J. Smolenia w Bytomiu.

Informacje techniczne: wystawa plenerowa (posiada możliwość prezentacji we wnętrzach), składa się z 21 paneli formatu 100x200 cm zamontowanych na 7 stelażach wystawienniczych o kształcie graniastosłupa trójkątnego. Przy prezentacji zewnętrznej każdy stelaż należy obciążyć blokami betonowymi, które można wypożyczyć razem z wystawą.

TU rodziła się »Solidarność«

Wystawa ukazuje ogólnopolskie masowe strajki z lipca, sierpnia i września 1980 r. Doprowadziły one do zawarcia czterech porozumień pomiędzy strajkującymi robotnikami, a władzami PRL, które dały możliwość powstania Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność”, skupiającego w swoich szeregach prawie dziesięć milionów członków. Wystawa składa się z części ogólnopolskiej, regionalnej – obejmującej swym zasięgiem ówczesne województwa katowickie, bielskie i częstochowskie – oraz części lokalnych, poświęconych Bielsku-Białej, Dąbrowie Górniczej, Jastrzębiu Zdroju, Tarnowskiemu Górom, Częstochowie i Gliwicom.

Informacje techniczne: wystawa składa się z 15 paneli wystawienniczych formatu 100x200 cm, zamontowanych na 5 stelażach wystawienniczych o kształcie graniastosłupa prostego trójkątnego (2 stelaże z częścią ogólnopolską, 2 stelaże z częścią regionalną, 1 stelaż z wybraną częścią lokalną). Przy prezentacji zewnętrznej każdy stelaż należy obciążyć blokami betonowymi, które również można wypożyczyć. Wystawę można prezentować we wnętrzach. Teksty na panelach wystawowych są w języku polskim i angielskim.

Walczyć, ale czym? Jak Polacy uzbroili swoją milionową armię do wojny z sowiecką Rosją? Działalność Polskiej Wojskowej Misji Zakupów w Paryżu w latach 1919–1921

Wystawa poświęcona działalności Polskiej Wojskowej Misji Zakupów w Paryżu, która jako samodzielna misja dyplomatyczna, w latach 1919–1921 prowadziła zakupy uzbrojenia i materiału wojennego oraz organizowała ich dostawy do Polski dla rozbudowywanego Wojska Polskiego.

Odzyskanie przez Polskę niepodległości w 1918 r. oraz walki o kształt jej granic z lat 1918–1922 postrzegane są głównie pod kątem uwarunkowań politycznych, geopolitycznych i działań militarnych. Na drugim planie pozostaje olbrzymia praca logistyczna i aprowizacyjna, polegająca na pozyskiwaniu uzbrojenia, umundurowania i ekwipunku dla blisko milionowej armii, oraz stworzenie łańcuchów dostaw broni i sprzętu z zagranicy do Polski. Te kluczowe zadania realizowała w głów-

nej mierze Polska Wojskowa Misja Zakupów w Paryżu, działająca w latach 1919–1921. Jej członkowie swoją ciężką służbą i pracą przyczynili się do tego, że polski żołnierz mógł walczyć o granice Rzeczypospolitej, a przede wszystkim miał czym walczyć.

Odrodzona w 1918 r. Polska niezwłocznie rozpoczęła działania zmierzające do szybkiej rozbudowy własnych sił zbrojnych, niezbędnych do wytyczenia nowych granic i obrony niepodległości. Początkowo Wojsko Polskie było organizowane jedynie na obszarze byłego Królestwa Polskiego oraz dawnej Galicji. Formowaną od podstaw armię należało odpowiednio uzbroić i wyposażać, co napotykało na olbrzymie trudności, wynikające z braku własnego przemysłu zbrojeniowego oraz dużych zniszczeń w przemyśle cywilnym, poczynionych w okresie Wielkiej Wojny. W procesie formowania Wojska Polskiego konieczne było uzyskanie materiału wojskowego, w głównej mierze od zwycięskich mocarstw Ententy, które posiadały duże zapasy mundurów, broni i amunicji. W marcu 1919 r. rozpoczęła działalność Polska Wojskowa Misja Zakupów w Paryżu, która była samodzielną placówką zagraniczną, mającą pozyskiwać od innych państw materiał wojenny dla Wojska Polskiego oraz współorganizować jego transport do Polski. W kluczowym momencie działalności Misji służyło w niej ponad stu polskich oficerów i podoficerów oraz kilkudziesięciu wykwalifikowanych pracowników cywilnych. Skutecznie realizowali oni swoje zadania i wnosili ogromny wkład w proces szybkiego i sprawnego formowania polskich sił zbrojnych oraz w zwycięstwo Polski w wojnie z sowiecką Rosją.

Informacje techniczne: wystawa plenerowa (istnieje możliwość prezentacji we wnętrzach), składa się z 21 paneli o wymiarach 100x200 cm, zamontowanych na 7 stelażach wystawienniczych o kształcie graniastosłupa trójkątnego. Przy prezentacji zewnętrznej każdy stelaż należy obciążyć blokami betonowymi, które można wypożyczyć z wystawą.

Wystawy przeznaczone do prezentacji we wnętrzach

Rok 1919 na Górnym Śląsku

Wystawa, przygotowana w ramach obchodów stulecia I powstania śląskiego, przedstawia najważniejsze wydarzenia jakie rozegrały się na Górnym Śląsku tuż po zakończeniu I wojny

światowej. Górnoszlązacy, w odróżnieniu od Polaków zamieszkałych w innych regionach, nie znaleźli się w granicach odrodzonego państwa polskiego. Droga do włączenia Górnego Śląska w granice II RP była długa i trudna. Rok 1919 był pierwszym etapem dyplomatycznej, konspiracyjnej i zbrojnej walki prowadzonej pomiędzy Polakami, a Niemcami o przynależność państwową tego regionu. Na dziewięciu planszach przedstawiono najważniejsze wydarzenia takie jak powstanie Polskiej Organizacji Wojskowej Górnego Śląska, decyzje traktatu wersalskiego z czerwca 1919 r., na mocy których o losach tego regionu miał zadecydować plebiscyt. Na unikalnych, często dotąd nie publikowanych, zdjęciach ukazano przyczyny, przebieg i skutki I powstania śląskiego. Ostatnia plansza jest poświęcona między innymi wyborom komunalnym przeprowadzonym w listopadzie 1919 r., w których Polacy odnieśli spory sukces zyskując przedstawicieli we władzach miast i gmin.

Informacje techniczne: wystawa składa się z 9 plansz roll-up o wymiarach 100x200 cm do samodzielnego rozłożenia i ustawienia.

1

**Rok 1919
na Górnym Śląsku**

Kadłuby polowe „Bismarcka” w Kłodzkiej Hucie. Archiwum Muzeum w Chorzowie.

Wystawa przygotowana przez Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej
Instytutu Pamięci Narodowej w Katowicach

Scenariusz: Zbigniew Golasz

Recenzja wystawy: Grzegorz Bęblik

Opracowanie graficzne: Bogusław Nikonowicz

Druk: Optima Szczecin

Wykorzystano zbiory: Archiwum Archidiecezjalnego w Katowicach -
Archiwum Państwowego w Katowicach - Biblioteki Śląskiej w Katowicach -
Francuskiej Biblioteki Narodowej - Grzegorz Grześkowiak - Dariusz Guza -
Muzeum Czynu Powstańczego w Górze Świętej Anny - Muzeum w Chorzowie -
Muzeum w Gliwicach - Muzeum w Tarnowskich Górach -
Narodowego Archiwum Cytrowego

Podziękowania: Grzegorz Bęblik - Sylwia Błasczyk - Grzegorz Grześkowiak -
Witold Juszczykiewicz - Agnieszka Kuczmierczyk - Sebastian Rosenbaum -
Renata Skórzek

**Oczy całego świata skierowane są
teraz na Górny Śląsk.**

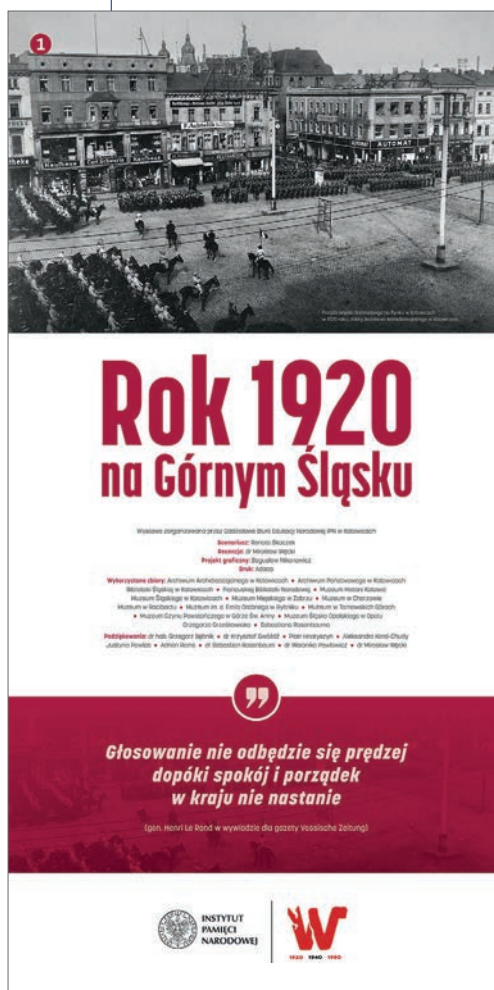
(gen. Friedrich von Frankeburg, dowódca VI Korpusu Armijego we Wrocławiu, do gen. Karla Hueffera)

 **INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ**

 **#moja
NIEPODLEGŁA.**

Rok 1920 na Górnym Śląsku

Wystawa, przygotowana w ramach obchodów stulecia II powstania śląskiego, jest kontynuacją wystawy „Rok 1919 na Górnym Śląsku”.

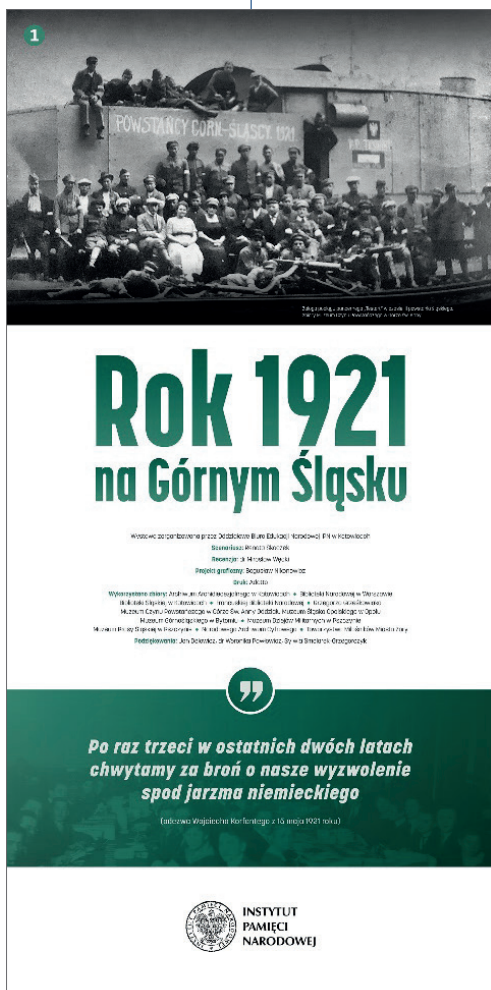
10 stycznia 1920 r. wszedł w życie traktat wersalski na mocy którego o przynależności państwowej Górnego Śląska miał zdecydować plebiscyt. Zgodnie z postanowieniami tego traktatu wojska niemieckie opuściły obszar plebiscytowy, a w ich miejsce przybyły wojska francuskie i włoskie. Rządy objęła Międzysojusznicza Komisja Rządząca i Plebiscytowa, której zadaniem było utrzymać ład publiczny oraz przygotować i przeprowadzić głosowanie. Na rzecz przyłączenia Górnego Śląska do Polski intensywnie działał Polski Komisariat Plebiscytowy w Bytomiu z Wojciechem Korfantym. Taką samą działalność na rzecz pozostawienia Górnego Śląska w Niemczech prowadził Niemiecki Komisariat Plebiscytowy z siedzibą w Katowicach. Napięte relacje pomiędzy polską i niemiecką ludnością osiągnęły apogeum w sierpniu 1920 r., kiedy wojsko polskie toczyło ciężkie walki z bolszewikami. Niemcy, chcąc wykorzystać trudną sytuację Polski, podjęli zbrojną próbę przejęcia obszaru plebiscytowego. Konsekwencją dramatycznych wydarzeń, które rozegrały się 17 i 18 sierpnia na ulicach Katowic, była śmierć znanego polskiego lekarza i działacza narodowego Andrzeja Mielęckiego, zniszczenie wielu polskich lokali oraz wybuch II powstania śląskiego. Działania zbrojne zakończyły się dla Polaków rozwiązaniem zniechęconej niemieckiej policji Sicherheitspolizei i utworzeniem polsko-niemieckiej Policji Plebiscytowej. Pod koniec grudnia Międzysojusznicza Komisja ogłosiła Regulamin głosowania, ale termin plebiscytu nadal pozostawał nieznany.

Informacje techniczne: wystawa składa się z 9 plansz roll-up o wymiarach 100x200 cm do samodzielnego rozłożenia i ustawienia.

Rok 1921 na Górnym Śląsku

Wystawa, przygotowana w ramach obchodów stulecia plebiscytu i III powstania śląskiego, jest kontynuacją wystawy „Rok 1920 na Górnym Śląsku”.

Dnia 10 stycznia 1921 r. wszedł w życie „Regulamin plebiscytu na Górnym Śląsku”. Dokument regulował najważniejsze kwestie związane z głosowaniem, które miało rozstrzygnąć kwestię przynależności państwowej regionu. Dalsze szczegóły wraz z datą plebiscytu zostały ogłoszone przez Międzysojuszniczą Komisję Rządzącą i Plebiscytową pod koniec lutego. W niedzielę palmową 20 marca 1921 r. odbył się wyczekiwany przez mieszkańców Górnego Śląska plebiscyt, którego wyniki okazały się niekorzystne dla Polski. Niewiele ponad 40% głosów zostało oddanych za Polską i ponad 59% za Niemcami. We wschodnich powiatach obszaru plebiscytowego zdecydowana większość głosujących wrzuciła kartkę za Polską. To skłoniło Wojciecha Korfanteo do zaproponowania podziału spornego terenu aby część wschodnia z obszarem przemysłowym przypadła Polsce. Międzysojusznicza Komisja nie zdołała wypracować wspólnej propozycji i przedstawiła dwie różne koncepcje. Ostateczną decyzję miała podjąć Rada Najwyższa. Wobec odgłosów o planach przyznania Polsce tylko dwóch południowych rolniczych powiatów strona polska podjęła decyzję o wybuchu III powstania śląskiego. Po zakończeniu walki zbrojnej obszar plebiscytowy ponownie objęła we władanie Międzysojusznicza Komisja, a decyzję o przebiegu granicy polsko-niemieckiej na Górnym Śląsku mieli podjąć przedstawiciele wielkich mocarstw. Pracę nad jej wytyczeniem trwały kilka miesięcy, a ostateczne rozstrzygnięcie nastąpiło w październiku.

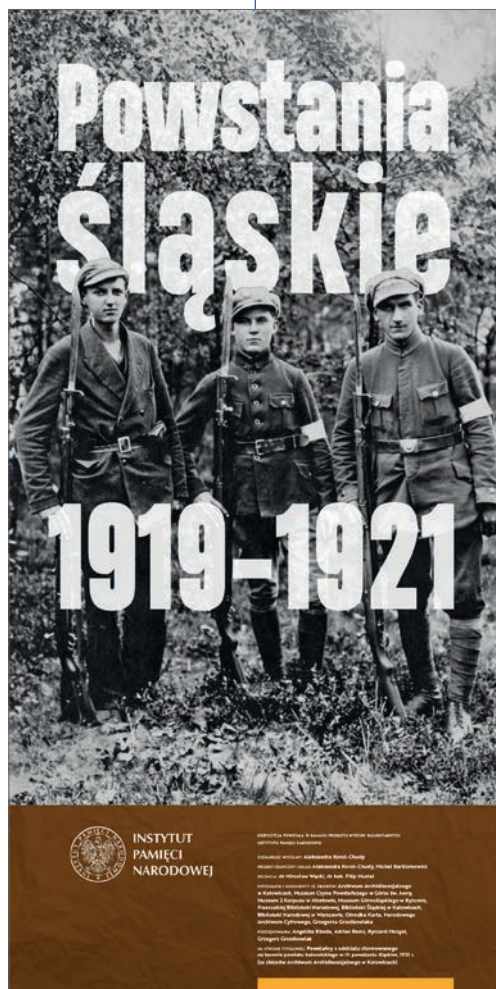
Informacje techniczne: wystawa składa się z 9 plansz roll-up o wymiarach 100x200 cm do samodzielnego rozłożenia i ustawienia.

Powstania śląskie 1919–1921

Wystawa „Powstania śląskie 1919–1921” została przygotowana przez Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN w Katowicach w ramach projektu wystaw elementarnych Instytutu Pamięci Narodowej. Składa się z 15 paneli, prezentujących w układzie chronologicznym najważniejsze wydarzenia z lat 1918–1922 na

Górnym Śląsku, czyli okresu, w którym ważyły się losy regionu. Po zakończeniu I wojny światowej, na mocy traktatu pokojowego podpisanego 28 czerwca 1919 r. w Wersalu pod Paryżem, zdecydowano, że o przyszłości Górnego Śląska, należącego dotąd do państwa niemieckiego, rozstrzygnie plebiscyt ludności. Uprawnieni do głosowania mieli się opowiedzieć, czy region ma pozostać w granicach Niemiec, czy też zostać przyłączony do odrodzonej po latach zaborów Polski. Na górnośląskim obszarze plebiscytowym rozpoczęła się kampania propagandowa prowadzona przez obie strony, mająca przekonać niezdecydowanych. Wyniki plebiscytu, przeprowadzonego 20 marca 1921 r. nie rozstrzygnęły jednak sporu o podział regionu, a poza zabiegami dyplomatycznymi i realizacją własnych interesów przez kraje sojusznicze, walka toczyła się również z bronią w ręku. W latach 1919, 1920 i 1921 strona polska inicjowała działania zbrojne, w historiografii nazywane trzema powstaniami śląskimi, w których brali udział zarówno Górnoszlązacy, jak i ochotnicy z Polski. Narracja wystawy kończy się na zagadnieniach prezentujących proces przejmowania władzy przez Polskę nad przyznaną częścią Górnego Śląska.

Informacje techniczne: wystawa składa się z 15 plansz roll-up o wymiarach 100x200 cm do samodzielnego rozłożenia i ustawienia.

Wojciech Korfanty

Biograficzna wystawa elementarna, przygotowana przez Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN w Katowicach, prezentuje postać Wojciecha Korfanteo, najważniejszego przedstawiciela polskiego ruchu narodowego z Górnego Śląska.

Wojciech Korfanty urodził się 20 kwietnia 1873 r. w osadzie Sadržawki (dziś dzielnica Siemianowice Śląskie). W wyborach z 1903 r. został wybrany posłem do niemieckiego parlamentu (Reichstagu), w którym wstąpił jako pierwszy Górnoszlazak do Koła Polskiego. Stał się jednym z najbardziej rozpoznawalnych polskich polityków w Niemczech. W listopadzie 1918 r. został członkiem Naczelnej Rady Ludowej w Poznaniu, kierował jej wydziałem wojskowym w czasie powstania wielkopolskiego. Mianowany przez polski rząd Polskim Komisarzem Plebiscytowym, w lutym 1920 r. stanął na czele Polskiego Komisariatu Plebiscytowego w Bytomiu. Po wybuchu III powstania śląskiego w nocy z 2 na 3 maja 1921 r. ogłosił się jego dyktatorem. Po podziale Górnego Śląska między Polskę i Niemcy w 1922 r., wskutek oporu Józefa Piłsudskiego, nie objął stanowiska premiera, pozostał jednak wiodącym politykiem w województwie śląskim. Po zamachu majowym 1926 r. przeciwstawił się sanacji, za co spotkały go szykany. W 1938 r. wyemigrował do Czechosłowacji. Powrócił do Polski w kwietniu 1939 r. i został aresztowany. Zmarł tuż po zwolnieniu z więzienia 17 sierpnia 1939 r. w Warszawie. Na Górnym Śląsku był legendą już za życia. Dziś jego postać i myśl polityczną upamiętniają nazwy ulic i pomniki.

Informacje techniczne: wystawa składa się z 18 plansz roll-up formatu 100x200 cm do samodzielnego rozłożenia i ustawienia.

Robert Oszek (1896–1938) – żołnierz Niepodległej

Wystawa poświęcona bohaterowi wojny polsko-bolszewickiej oraz III powstania śląskiego. Robert Oszek urodził się w 1896 r. w Zabrze, w rodzinie górniczej. Jako nastoletni chłopiec, by spełnić marzenia o egzotycznych podróżach, uciekł z domu i zaciągnął się na okręt wielorybiczny. Następnie rozpoczął służbę w marynarce cesarskiej, biorąc udział w niemieckiej ekspedycji do Meksyku i Haiti. Podczas I wojny światowej odznaczony został za męstwo Krzyżem Żelaznym II i I klasy. Następnie zdezerterował z armii niemieckiej, by zaciągnąć się do polskiej marynarki wojennej. Walczył przeciwko bolszewikom we flotyli pińskiej i dniprzeńskiej.

Podczas III powstania śląskiego utworzył oddział szturmowy marynarzy, wyposażony w samochód pancerny „Korfanty”. Zdaniem niektórych uczestników walk, jego odwaga i bohaterstwo w krytycznych momentach niemieckiej kontrofensywy zadecydowały o powstrzymaniu niemieckiego natarcia, a tym samym o sukcesie powstania. Na polecenie Wojciecha Korfante go stłumił bunt w dowództwie grupy „Wschód”, aresztując jego przywódców m.in. późniejszego wojewodę Michała Grażyńskiego. Za działalność na Górnym Śląsku został dwukrotnie odznaczony Krzyżem Walecznych i ponownie przedstawiony do odznaczenia krzyżem Virtuti Militari. Zmarł w 1938 r. w Katowicach.

Informacje techniczne: wystawa składa się z 9 plansz roll-up o wymiarach 100x200 cm do samodzielnego rozłożenia i ustawienia.

Bramy do Polski 1922

Ekspozycja prezentuje przebieg uroczystości przyłączenia części Górnego Śląska do Polski w 1922 r. Na piętnastu panelach wystawienniczych przedstawiono wydarzenia na obszarze, który decyzją Rady Ambasadorów z października 1921 r., przypadł Polsce. Objęcie terenów przez Rzeczpospolitą następowało, zgodnie z decyzją Międzysojuszniczej Komisji Rządzącej i Plebiscytowej Górnego Śląska, strefami i odbywało się według ściśle określonego scenariusza. Na początku przybywały oddziały policji państwowej, następnie podpisywano protokół przekazania władzy, wojska sojusznicze opuszczały strefę i na końcu wkraczała armia. Uroczystości powitania Wojska Polskiego, które zostały przy-

gotowane z wielkim rozmachem we wszystkich obejmowanych miastach i miejscowościach górnośląskich, odbyły się od 20 czerwca do 4 lipca 1922 r. Symbolem tych wydarzeń stały się bramy powitalne budowane na wzór łuków triumfalnych, których wzniesiono ponad dwieście dwadzieścia. Niektóre z nich były niezwykle monumentalne i pomysłowe, wszystkie zostały bogato przyozdobione symbolami narodowymi i śląskimi. Wystawa prezentuje również przebieg uroczystości, które odbyły się 16 lipca 1922 r. w Katowicach oraz wizytę Naczelnika Państwa Józefa Piłsudskiego, który 27 sierpnia na katowickim Rynku odznaczył najwyższymi odznaczeniami państwowymi najbardziej zasłużonych powstańców i działaczy narodowych.

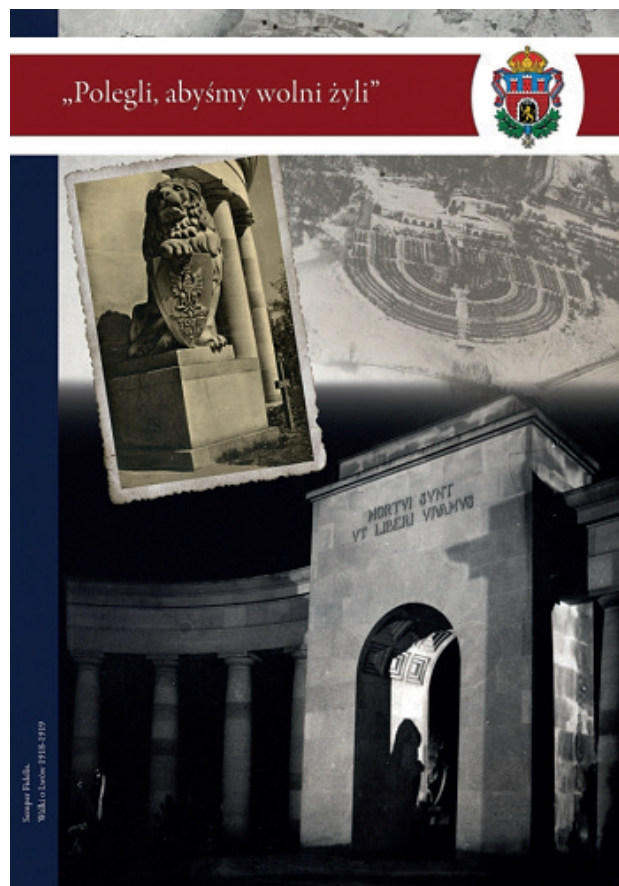
Informacje techniczne: wystawa składa się z 15 plansz roll-up formatu 100x200 cm do samodzielnego rozłożenia i ustawienia.

Semper fidelis

Wystawa poświęcona bohaterskiej obronie Lwowa przed Ukraińcami w latach 1918-1919. W początkowej części przedstawiono historię „zawsze wiernego” miasta, stosunki narodowościowe i genezę konfliktu. Następnie ukraiński zamach na Lwów oraz polską koncepcję obrony. Kolejne plansze poświęcone są walkom w mieście i odsieczy, która doprowadziła do ostatecznego zwycięstwa. Omówiono też broń i wyposażenie obrońców oraz ich upamiętnienie m.in. w postaci cmentarza Orląt.

Informacje techniczne: wystawa składa się z 14 plansz roll-up formatu 120x200 cm do samodzielnego rozłożenia i ustawienia.

Ojcowie Niepodległości

Ekspozycja prezentuje liderów walki o wolną Polskę w 1918 r.: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Ignacego Jana Paderewskiego, Wincentego Witosa, Wojciecha Korfanteo i Ignacego Daszyńskiego. Plansze z sylwetkami wybitnych mężów stanu opatrzone są ich biogramami oraz interesującymi archiwalnymi

mi fotografiami. Na wystawie znajdziemy także kalendarium najistotniejszych wydarzeń w procesie odradzania się niepodległej Polski oraz kopie najważniejszych dokumentów związanych z 11 listopada 1918 r. Korzystając ze specjalnej mapy można prześledzić, jak w latach 1918–1921 zmieniały się granice II Rzeczypospolitej.

Informacje techniczne: wystawa składa się z 15 plansz roll-up formatu 100x200 cm do samodzielnego rozłożenia i ustawienia.

OJCOWIE NIEPODLEGŁOŚCI

FATHERS OF INDEPENDENCE

Autorzy wystawy:
dr Zofia Fejnych, Mateusz Lipko

Współpraca:
Grzegorz Czapki, Maciej Frycz,
Paweł Miedziński, Magdalena Ruczyńska,
dr Paweł Skubisz, prof. Włodzimierz Suleja

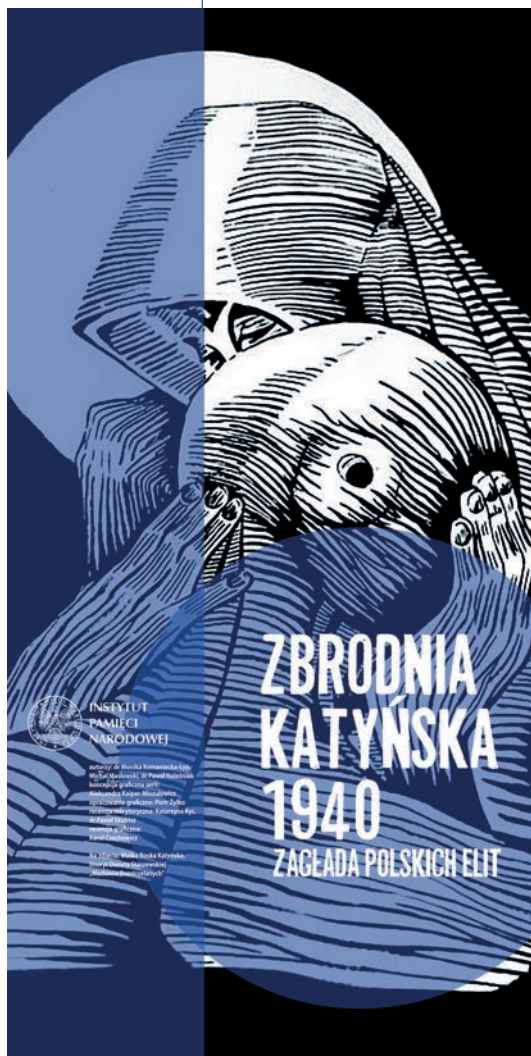
Projekt wystawy:
Krzysztof Drumiński, Jakub Walkowicz (zcode.pl)

INSTITUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Zbrodnia Katyńska 1940. Zagłada polskich elit

Wystawa elementarna przygotowana przez Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN w Krakowie. Prezentuje najważniejsze fakty i wydarzenia związane ze Zbrodnią Katyńską.

Na poszczególnych panelach wystawy omówiono genezę Zbrodni Katyńskiej, charakterystykę obozów i więzień NKWD, wydanie w dniu 5 marca 1940 r. decyzji o wymordowaniu ponad 14,7 tys. polskich jeńców z Kozielska, Starobielska i Ostaszkowa oraz 11 tys. polskich więźniów ze wschodnich terytoriów II Rzeczypospolitej, a także mechanizm przeprowadzenia na nich mord. Na kolejnych planszach przedstawiono portret katów odpowiedzialnych za przygotowanie oraz przeprowadzenie operacji. Dużą część wystawy skupia się na historii odkrywania zbrodni i przywracaniu o niej pamięci. Przedstawione są okoliczności poszukiwania zaginionych, prowadzone od momentu zawarcia 30 lipca 1941 r. polsko-sowieckiego układu i rozpoczęcia tworzenia przez gen. Władysława Andersa Polskich Sił Zbrojnych w ZSRR po ujawnienie Zbrodni, ekshumacje w Katyniu w 1943 r. oraz kłamstwo katyńskie, w którego rozpropagowanie zaangażowani byli Sowieci oraz polscy komuniści. Wystawa kończy się informacjami na temat walki o prawdę oraz utworzenia cmentarzy „katyńskich” w miejscach odnalezienia szczątków pomordowanych: Katyniu, Charkowie-Piatichatkach, Miednoje oraz Kijowie-Bykowni.

Informacje techniczne: wystawa składa się z 15 plansz roll-up formatu 100x200 cm do samodzielnego rozłożenia i ustawienia.

FKL Ravensbrück. Obóz koncentracyjny dla kobiet 1939–1945

Wystawa elementarna przygotowana przez Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN w Katowicach.

Prezentuje najważniejsze informacje na temat obozu koncentracyjnego Ravensbrück: jego funkcjonowania, załogi oraz więźniarek. Porusza również takie tematy jak operacje doświadczalne na polskich więźniarkach, polską konspirację w obozie czy egzekucje i śmiertelność.

Informacje techniczne: wystawa składa się z 15 plansz roll-up formatu 100x200 cm do samodzielnego rozłożenia i ustawienia.

Koniec i początek. Rok 1945 na Górnym Śląsku

Wystawa prezentuje zagadnienia związane m.in. z okupacją niemiecką, zakończeniem działań wojennych oraz wkroczeniem Armii Czerwonej na Górny Śląsk, deportacjami mieszkańców tego regionu do ZSRS, tworzeniem się polskiej administracji, polityką narodowościovą, wysiedleniem ludności niemieckiej, funkcjonowaniem systemu obozowego i odbudową życia społeczno-gospodarczego w ramach Polski Ludowej.

Informacje techniczne: wystawa przygotowana jest w dwóch systemach wystawienniczych:

wariant I:

20 plansz roll-up o wymiarach 85x200 cm

wariant II:

20 plansz o wymiarach 100x140 cm oraz 20 plansz o wymiarach 70x100 cm.

Rotmistrz Witold Pilecki 1901–1948

Wystawa została przygotowana przez Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej Instytutu Pamięci Narodowej w Warszawie. Scenariusz opracowano we współpracy z Zofią Pileką-Opulowicz i Andrzejem Pileckim (dziećmi Witol-

da Pileckiego). Ekspozycja przedstawia postać rotmistrza Witolda Pileckiego, uczestnika walk z bolszewikami z 1920 r. oraz kampanii wrześniowej z 1939 r., współzałożyciela Tajnej Armii Polskiej, żołnierza Armii Krajowej, więźnia KL Auschwitz, który zorganizował tam ruchu oporu. Zagrożony dekonspiracją uciekł z obozu. W 1944 r. walczył w Powstaniu Warszawskim. Po jego upadku znalazł się w 2. Korpusie Polskim Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie we Włoszech, następnie powrócił do komunistycznej Polski, by odtworzyć rozbite po działaniach wojennych struktury wywiadowcze, działające dla Rządu Rzeczypospolitej na Obczyźnie. Aresztowany w maju 1947 r., został osadzony w Areszcie Śledczym przy ul. Rakowieckiej w Warszawie, gdzie poddano go okrutnemu śledztwu. W 1948 r. został skazany na karę śmierci.

Informacje techniczne: wystawa składa się z 30 plansz roll-up o wymiarach 100x200 cm.

Ukradzione dzieciństwo

Ekspozycja przygotowana przez Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Warszawie ukazuje życie dzieci od okresu międzywojennego do zakończenia II wojny światowej. Pokazuje jak wyglądało ich życie, a także jak zmieni-

ło się w czasie wojny. Okres dzieciństwa, który został brutalnie przerwany przez politykę terroru prowadzoną przez okupantów, pozostawił w ich życiu ogromną traumę. Ekspozycja odnosi się także do losów dzieci z różnych mniejszości narodowych w tym: Żydów, Romów, Ukraińców, Białorusinów, Poleszuków, Karaimów, Ormian, Hucułów, a także do traumatycznych przeżyć związanych z gettem, obozem, przymusową pracą, deportacjami, egzekucjami itd. Wystawa podzielona jest na siedem części, które obrazują dzieci w różnych rolach życiowych.

Informacje techniczne: wystawa składa się z 48 paneli o wymiarach 210x100 cm.

Żołnierze Wyklęci. Podziemie niepodległościowe 1944–1963

Wystawa elementarna przygotowana przez Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN w Krakowie. Prezentuje historię zbrojnego podziemia niepodległościowego w Polsce w latach 1944–1963.

Na panelach wystawienniczych przedstawiono genezę działalności konspiracyjnej po II wojnie światowej oraz charakterystykę jej poszczególnych nurtów i organizacji. Następnie omówiono najważniejsze starcia zbrojne oraz zwalczanie podziemia przez władze komunistyczne. Wystawa kończy się planszą opisującą konspirację młodzieżową, w ramach której na przełomie lat 40. i 50. XX w. tysiące młodych ludzi zaczęło organizować grupy niepodległościowe, kontynuując w ten sposób działalność „dorosłej” partyzantki.

Informacje techniczne: wystawa składa się z 15 plansz roll-up formatu 100x200 cm do samodzielnego rozłożenia i ustawienia.

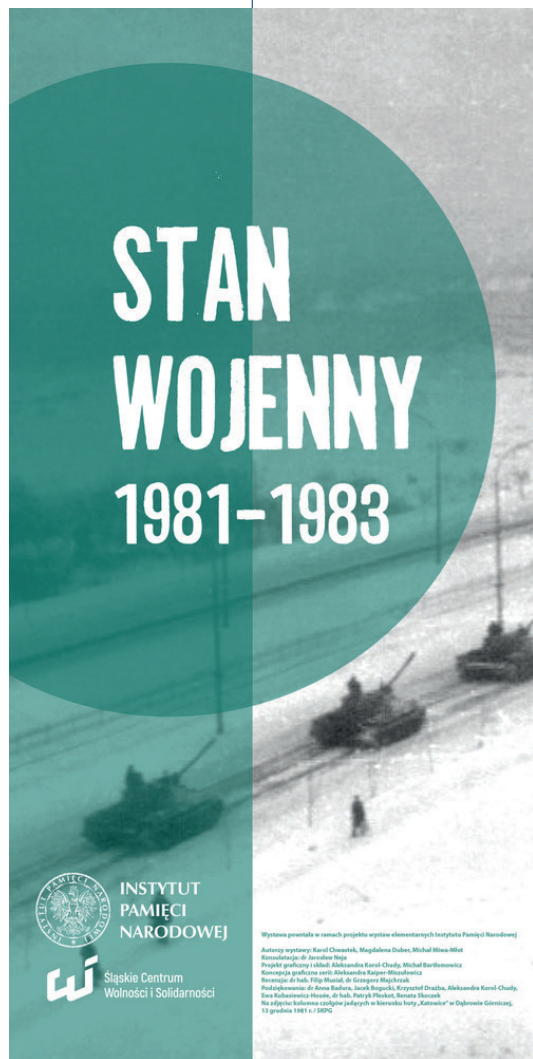

Stan wojenny 1981–1983

Wystawa zorganizowana w 40. rocznicę stanu wojennego przy pomocy krótkich, syntetycznych tekstów, archiwalnych fotografii i wybranych dokumentów, przybliży okoliczności ogłoszenia stanu wojennego, opisuje represje

wprowadzone na mocy nadzwyczajnego ustawodawstwa, informuje o ofiarach pacyfikacji i brutalności milicji oraz ZOMO, a także o instytucjach i formacjach, na których ciążył zarzut złamania obowiązującego prawa i które były znane z brutalnych represji. Na wystawie nie zabrakło również informacji o oporze polskiego społeczeństwa i wsparciu płynącym dla Polaków z zagranicy.

Informacje techniczne: Wystawa wewnętrzna składa się z 15 plansz typu roll-up formatu 100x200 cm do samodzielnego rozłożenia i ustawienia.

Już zachodzi czerwone słońeczko. Wybory '89 w województwie katowickim

Rok 1989 okazał się przełomowym. Wybory parlamentarne w czerwcu 1989 r., choć tylko w części demokratyczne, uruchomiły lawinę, której nie dało się już zatrzymać. Erozja komunistycznego systemu władzy nabrała rozpędu. Roz-

poczęły się zmiany o charakterze ustrojowym, które doprowadziły do odzyskania przez Polskę niepodległości, a w wymiarze europejskim do upadku sowieckiej dominacji i zniesienia żelaznej kurtyny.

Wystawa jest poprawioną i odświeżoną wersją ekspozycji z 2014 r. „Zachodźże czerwone słońeczko». Wybory'89 w województwie katowickim“ i powstała we współpracy z Muzeum w Gliwicach. W nowej szacie graficznej zaprezentowano na niej plakaty, liczne materiały ulotne, a przede wszystkim fotografie przywołujące atmosferę owego „roku cudów”, czasu, w którym Polacy zainicjowali demontaż systemu komunistycznego w Europie na wschód od Łaby.

Informacje techniczne: wystawa składa się z 20 plansz roll-up o wymiarach 70x100 cm do samodzielnego rozłożenia i ustawienia.

**JUŻ ZACHODZI
CZERWONE SŁONECZKO**

WYBORY '89 W WOJEWÓDZTWIE KATOWICKIM

Wydanie drugie, poprawione.

Scenariusz: dr Bogusław Tracz

Współopracowanie: Natalia Brzóska-Głowczyńska

Konsultacje merytoryczne: dr hab. Adam Doubo

Recenzje: dr Tomasz Kachowski

Projekt graficzny: Bogusław Makowicz

Na wystawie zaprezentowano materiały ze zbiorów:

- Archiwum „Zachodźże Czerwone Słońeczko”
- Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w Katowicach
- Archiwum Rolniczego w Katowicach
- Archiwum Uniwersyteckiego Biblioteki w Katowicach
- Miejskiego Ośrodka Kultury Górnego Miasta w Jastrzężu-Zdroju
- Muzeum Historycznego w Zabzu
- Muzeum w Gliwicach
- Muzeum w Rybniku
- Śląskiego Centrum Włóknist i Solidarności
- Artykuł Karpaczowski

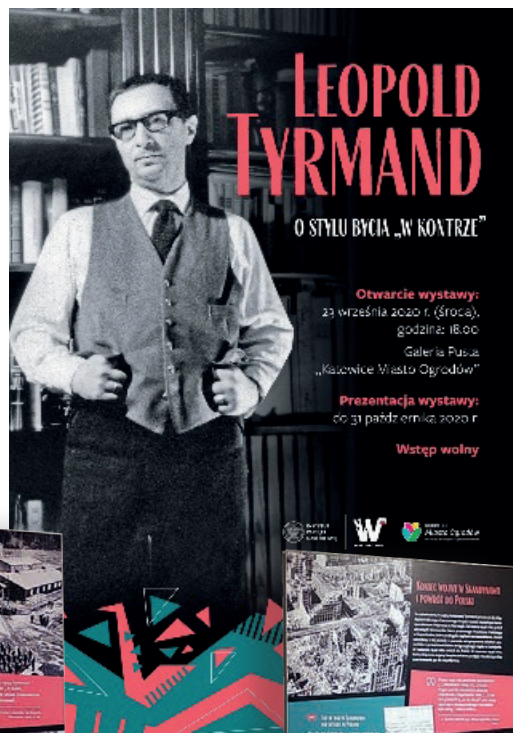
Podziękowania dla: Anny Kulczyńskiej, dr Dagny Wójcik, Roberta Czapli, Zygmunta Górnego, Artura Kozłowskiego, dr Dariusza Kufiera, Grzegorza Kowalczyka, Sebastianą Kowalczyk, dr Grzegorz Szymański

Wystawę przygotowała Instytut Pamięci Narodowej – Oddział w Katowicach we współpracy z Muzeum w Gliwicach

 **INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ**
Oddział w Katowicach

 **MUZEUM
W GLIWICACH**

Leopold Tyrmand – o stylu bycia »w kontrze«

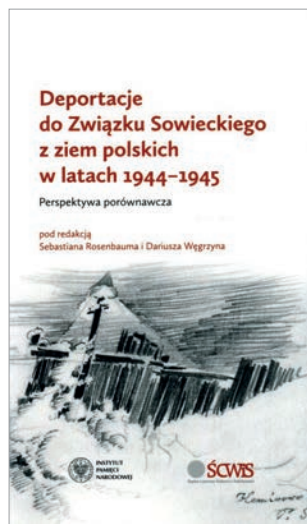
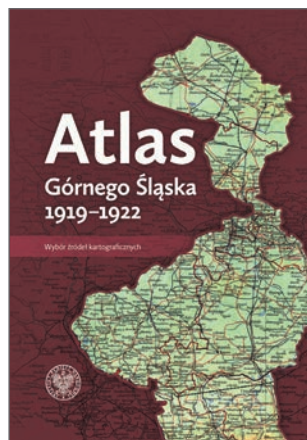
Leopold Tyrmand to wybitny pisarz, dziennikarz i publicysta. Jeden z najbardziej oryginalnych polskich prozaików drugiej połowy XX w., który w najtrudniejszych czasach zachował wymagającą odwagi niezależność intelektualną. Wystawa lapidarnie nakreśla światopoglądowy portret pisarza, który był nie tylko zdecydowanym przeciwnikiem komunizmu, ale także arbitrem elegancji, miłośnikiem kobiet, mody, architektury oraz wielkim propagatorem jazzu, zakazanego w czasach stalinowskich.

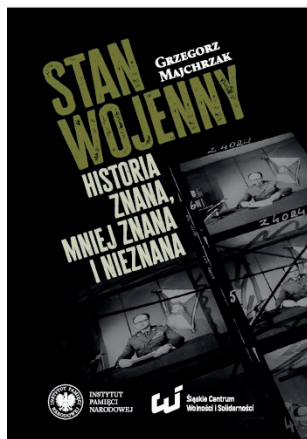
Informacje techniczne: wystawa składa się z 13 plansz formatu 100x200 cm z dedykowanym aluminiowym systemem wystawienniczym, dającym możliwość montażu w różnych układach przestrzennych. Do wystawy dołączony jest odtworzący muzykę ze ścieżką dźwiękową.

Oferta wydawnicza

– wybrane publikacje oddziału IPN w Katowicach wspomagające pracę nauczyciela dostępne w księgarniach i bibliotekach

- ✦ *Aby utrzymać porządek”. Raporty wojsk francuskich z okresu II powstania śląskiego (lipiec-wrzesień 1920 roku)*, red. G. Bębnik, S. Rosenbaum, Katowice – Warszawa 2020.
- ✦ ***Atlas Górnego Śląska 1919–1922. Wybór źródeł kartograficznych*, oprac. G. Bębnik, M. Mączka, S. Rosenbaum, M. Węcki, Katowice 2022.**
- ✦ Blinda A., Chwastek K., Korol-Chudy A., Dzióbek M., Małachowska E., Mozgol R., *Stan wojenny 1981–1983. Materiały edukacyjne do wystawy elementarnej Instytutu Pamięci Narodowej*, Katowice 2021, (dostępna wersja drukowana i pdf online).
- ✦ Blinda A., Korol-Chudy A., Mozgol R., *Powstania śląskie 1919–1921. Materiały edukacyjne do wystawy elementarnej Instytutu Pamięci Narodowej*, Katowice 2020., (dostępna wersja drukowana i pdf online).
- ✦ Bębnik G., *Wrzesień 1939 r. w Katowicach*, Katowice 2012.
- ✦ ***Deportacje do Związku Sowieckiego z ziem polskich 1944/1945 r. Perspektywa porównawcza*, red. S. Rosenbaum, D. Węgrzyn, Katowice 2015.**
- ✦ Dubiański W., *Obóz pracy w Mysłowicach w latach 1945–1946*, Mysłowice 2015.
- ✦ Dziuba A., Dziurok A., Linek B., Trach B., Węgrzyn D., *Jerzy Ziętek. Konteksty kariery w komunistycznym państwie*, Katowice 2018, (publikacja internetowa).
- ✦ Dziuba A., Kurpierz T., Węgrzyn D., *Wypatrując Andersa. Konspiracja antykomunistyczna w województwie śląskim 1945–1948*, Katowice – Warszawa 2019.
- ✦ *Elity i przedstawiciele społeczności żydowskiej podczas II wojny światowej*, red. nauk. M. Grądzka-Rejak, A. Namysło, Katowice – Kraków – Warszawa 2017.
- ✦ Gryman A., *Tajne Harcerstwo Krajowe. Szeregi Wolności*, Katowice 2019.
- ✦ *Górny Śląsk w Polsce Ludowej. T. 1: Przełomy i zwroty*, red. A. Dziurok, B. Linek, Katowice – Opole 2016.
- ✦ *Górny Śląsk w Polsce Ludowej. T. 2: Przywódcy – bohaterowie – wrogowie*, red. A. Dziurok, B. Linek, Katowice – Opole 2017.
- ✦ *Górny Śląsk w Polsce Ludowej. t. 3: Wysiedlenia – emigracje – przyjazdy*, red. A. Dziurok, B. Linek, Katowice – Opole 2021.
- ✦ *Internowani i uwięzieni w stanie wojennym*, red. T. Kurpierz, J. Neja, Katowice – Warszawa 2018.
- ✦ Klich M., *Niepokorny. Historia lat 1976–1989*, Katowice – Warszawa 2018.
- ✦ Korfanty W., „*Górny Śląsk to wielka rzecz*”. *Wystąpienia na forum Sejmu Śląskiego I kadencji (1922–1929)*, wybór i opracowanie S. Rosenbaum, M. Węcki, Katowice 2022.

- ♦ **Korfanty W., „Sądu historii się nie obawiam”. Wystąpienia na forum Sejmu Śląskiego II i III kadencji (1930-1935), wybór i opracowanie S. Rosenbaum, M. Węcki, Katowice-Warszawa 2023.**
- ♦ Korol-Chudy A., *Policja Województwa Śląskiego w II RP. Materiały edukacyjne do wystawy elementarnej Instytutu Pamięci Narodowej*, Katowice 2023, (dostępna wersja drukowana i pdf online).
- ♦ *Kronika czasu przełomu. Górny Śląsk w latach 1919-1926 w fotografiach Stefana Pierchalskiego*, oprac. H. Dudała, M. Węcki, Katowice – Warszawa 2019.
- ♦ Kurpierz T., *Henryk Sławik 1894-1944. Biografia socjalisty*, Katowice – Warszawa 2020.
- ♦ Małachowska E., *FKL Ravensbrück. Obóz koncentracyjny dla kobiet 1939-1945. Materiały edukacyjne do wystawy elementarnej Instytutu Pamięci Narodowej*, Katowice 2022, (dostępna wersja drukowana i pdf online).
- ♦ **Majchrzak G., *Stan wojenny. Historia znana, mniej znana i nieznana*, Katowice – Warszawa 2024.**
- ♦ Mokrosz J., *Aleksander Zawadzki – działacz komunistyczny i wojewoda śląski (1945-1948)*, Katowice – Warszawa 2017.
- ♦ Namysło A., *Po tej stronie był również Człowiek. Mieszkańcy przedwojennego województwa śląskiego z pomocą Żydom w okresie II wojny światowej*, Katowice – Warszawa 2021.
- ♦ Neja J., *Grudzień 1981 roku w województwie katowickim*, Katowice 2011.
- ♦ „Niech świat pamięta o nas...” *Losy osób deportowanych do ZSRS z terenu Górnego Śląska w 1945 r.*, red. K. Banaś, Katowice 2016.
- ♦ Oszek. *Zmagania z legendą*, Z. Tomecki (scenariusz), G. Becla (rysunki), Warszawa 2022.
- ♦ *Pamięć Kresów – Kresy w pamięci*, red. B. Tracz, Katowice – Gliwice – Warszawa 2019.
- ♦ *Pierwszy żołnierz cywilnego frontu. Kolej i kolejarze na Śląsku w 1945 r.*, wstęp i opracowanie D. Keller, Katowice – Warszawa 2025.
- ♦ ***Pod czerwoną gwiazdą. Aspekty sowieckiej obecności w Europie Środkowo-Wschodniej w 1945 roku*, red. S. Rosenbaum, D. Węgrzyn, Katowice – Warszawa 2017.**
- ♦ *Powstania śląskie i plebiscyt górnośląski w przestrzeni publicznej. Kinematografia – muzyka – literatura – publicystyka*, red. M. Fic, M. Węcki, Katowice – Warszawa 2020.
- ♦ *Relacje Kościoła – Państwo na Górnym Śląsku w latach 1945-1989. Konflikt ideologiczny*, red. A. Dziurok, Katowice – Warszawa 2019.
- ♦ *Rok 1918 na Górnym Śląsku. Przełom społeczno-polityczny i jego konsekwencje*, red. S. Rosenbaum, Warszawa – Katowice – Gliwice 2020.

- ◀ *Rok 1919 na Górnym Śląsku. Czas eskalacji konfliktów*, red. K. Gwóźdź, S. Rosenbaum, Warszawa – Katowice – Tarnowskie Góry 2021.
- ◀ *Rok 1920 na Górnym Śląsku. Alianci – kampania plebiscytowa – powstanie*, red. Z. Gołasz, S. Rosenbaum, Warszawa – Katowice – Gliwice 2022.
- ◀ *Rok 1922 na Górnym Śląsku – granice, administracja, społeczeństwo*, red. M. Węcki, S. Rosenbaum, Katowice – Warszawa 2019.
- ◀ *Sonderfahndungsbuch Polen. Specjalna księga gończa dla Polski*, oprac. G. Bębnik, Katowice – Warszawa 2019.
- ◀ *W województwie i w „terenie”. Działalność Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej na szczeblu lokalnym*, red. A. Dziuba, B. Tracz, Katowice – Warszawa 2022.
- ◀ Węcki M., *Powstańcy śląscy. Patroni naszych ulic*, Katowice 2017., (dostępna wersja drukowana i pdf online).
- ◀ **Węgrzyn D., „Internirung”. Deportacja mieszkańców Górnego Śląska do ZSRS na tle wywózek niemieckiej ludności cywilnej z Europy Środkowo-Wschodniej do sowieckich łagrów pod koniec II wojny światowej. Katowice – Warszawa 2024.**
- ◀ Węgrzyn D., *Księga aresztowanych, internowanych i deportowanych z Górnego Śląska do ZSRR w 1945 roku*, t. 1-3, Katowice – Warszawa 2021.
- ◀ Wołoszyn J. W., *Niepodległościowa konspiracja młodzieżowa na ziemiach polskich w latach 1944/1945–1956*, Lublin – Warszawa 2019.
- ◀ *„Wywieziono nas bydłęcymi wagonami”. Relacje deportowanych z Górnego Śląska do Związku Sowieckiego w 1945 roku*, red. S. Rosenbaum i D. Węgrzyn (współpraca K. Kartasiński), Katowice 2015.

Czasypismo

„Czasypismo” to półrocznik, zajmujący się popularyzacją badań historycznych nad XIX i XX-wiecznymi dziejami Górnego Śląska i obszarów sąsiednich. Szczególny nacisk położono na problematykę funkcjonowania systemów totalitarnych – nazizmu i komunizmu i ich oddziaływania na społeczeństwo regionu. Nie oznacza to jednak zawężenia tematyki wyłącznie do kwestii politycznych. Celem pisma jest ukazanie możliwie szerokiego spektrum zjawisk – sfery kultury, religii, gospodarki, życia codziennego, obyczajowości.

W skali regionu górnośląskiego jest to projekt unikatowy: brak dotąd było pisma o takim profilu na rynku wydawniczym.

„Czasypismo” może być dla Państwa przewodnikiem po trudnych meandrach górnośląskiej historii.

Redakcja

Redaktor Naczelny:

Adam Dziurok

Członkowie redakcji:

Sebastian Rosenbaum

Adam Dziuba

Bogusław Tracz

Sekretarz redakcji:

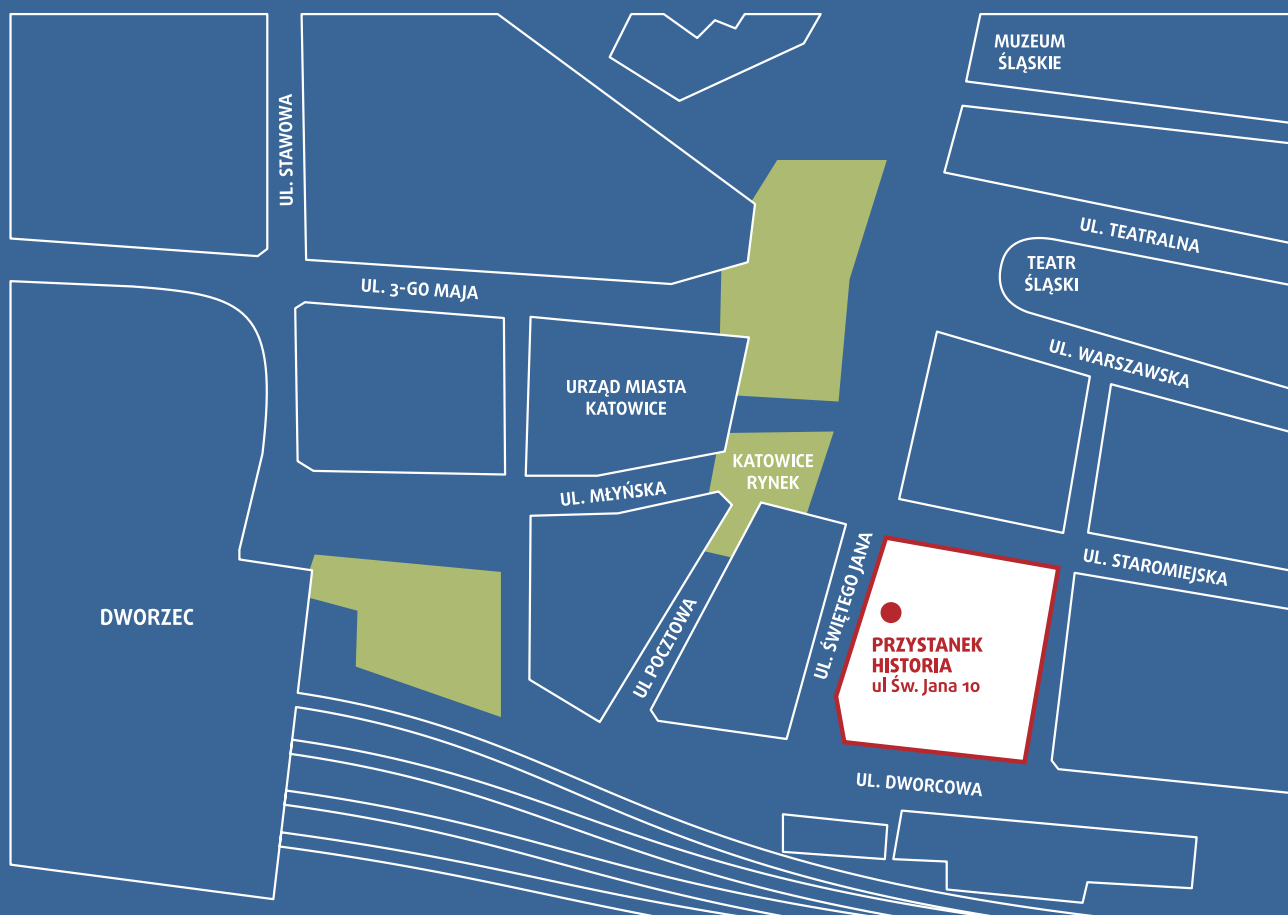
Paweł Zawisza

Wydawca:

Oddział Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Katowicach

Gdzie jesteśmy:

ODDZIAŁOWE BIURO EDUKACJI NARODOWEJ INSTYTUTU PAMIĘCI NARODOWEJ W KATOWICACH

Przystanek Historia Centrum Edukacyjne IPN

im. Henryka Sławika w Katowicach

40-012 Katowice, ul. św. Jana 10, III piętro

Sylwia Dziurok	32 207 07 00	sylwia.dziurok@ipn.gov.pl
<i>Sekretariat</i>	fax 32 207 07 80	

Ryszard Mozgol	32 207 07 13	ryszard.mozgol@ipn.gov.pl
<i>Naczelnik Oddziałowego Biura Edukacji Narodowej IPN w Katowicach</i>		

---

dr Angelika Blinda	32 207 07 15	angelika.blinda@ipn.gov.pl
Zbigniew Gołasz	32 207 07 07	zbigniew.golasz@ipn.gov.pl
Aleksandra Korol-Chudy	32 207 07 01	aleksandra.korol-chudy@ipn.gov.pl
Ewelina Małachowska	32 207 07 14	ewelina.malachowska@ipn.gov.pl
Michał Miwa-Młot	32 207 07 12	micHAL.miwa-mLOT@ipn.gov.pl
Adrian Rams	32 207 07 08	adrian.rams@ipn.gov.pl
Renata Skoczek	32 207 07 10	renata.skoczek@ipn.gov.pl
Bartłomiej Warzecha	32 207 07 16	bartlomiej.warzecha@ipn.gov.pl

---

Przystanek Historia Centrum Edukacyjne IPN

im. Gen. Janusza Gąsiorowskiego w Częstochowie

42-217 Częstochowa, al. Najświętszej Maryi Panny 52

Adam Kurus	34 370 70 17	adam.kurus@ipn.gov.pl
Kinga Lis	34 370 70 91	kinga.lis@ipn.gov.pl

Monika Kobylańska	32 207 01 03	monika.kobylanska@ipn.gov.pl
<i>Asystent Prasowy</i>		
Krzysztof Łojko	32 207 01 34	krzysztof.Łojko@ipn.gov.pl
<i>Asystent Prasowy</i>		

INSTYTUT PAMIĘCI
NARODOWEJ

Oddział w Katowicach

ipn.gov.pl
edukacja.ipn.gov.pl/edu/oben/Katowice
facebook.com/ipnkatowice
facebook.com/przystanekhistoriakatowice
facebook.com/przystanekipnczestochowa